

Ympäristökasvatuspaketti Hyvinkään kierrätyskeskukselle

Aalto, Salla

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

Ympäristökasvatuspaketti Hyvinkään kierrätyskeskukselle

Salla Aalto
Kestävän kehityksen ko.
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2010

Salla Aalto

Ympäristökasvatuspaketti Hyvinkään kierrätyskeskukselle

Vuosi 2010 Sivumäärä 53

Keväällä 2009 Hyvinkään kaupunki sai pitkän odotuksen jälkeen oman kierrätyskeskuksen. Hyvinkääläiset ottivat sen ilomielin vastaan, koska tarve oli suuri. Hyvinkään kierrätyskeskuksen toimintaideana on ottaa maksutta vastaan tarpeettomaksi jääneitä, mutta käyttökelpoisia tavaroita. Ne entisöidään kierrätyskeskuksen pajoissa, joissa työskentelevät Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskuksen kautta tulleet työttömät työnhakijat, jotka haluavat harjoittelumahdollisuuksia työelämää varten. Tavarat saavat näiden ihmisten käsissä aivan uuden ilmeen ja mahdollisesti jopa uuden käyttömuodon. Tavarat ja esineet ovat myynnissä kierrätyskeskuksen myymälässä edulliseen hintaan. Tavaroiden kuljettamis- ja vastaanotto-tehtävistä vastaavat Way -valmennushankkeeseen osallistuneet työntekijät etsien samalla polkuja työelämään.

Hyvinkään kierrätyskeskuksen tavoitteena on kohentaa ympäristön tilaa, työllistää sekä muuttaa ihmisten asenteita kierrättämisestä ja kuluttamisesta. Tämän takia Hyvinkään kierrätyskeskuksella on ollut jo alusta asti tavoitteena ottaa ympäristökasvatustoiminta mukaan ohjelmaan. Minulle tarjottiin mahdollisuutta tehdä opinnäytetyönä ympäristökasvatustoimintamateriaalia Hyvinkään kierrätyskeskukselle. Lyhyen harkinnan jälkeen päätin ottaa haasteen vastaan. Sain idean ympäristökasvatuspaketin tekemiseen, johon kuuluu erilaisia ympäristökasvatusmateriaaleja ja tehtäviä.

Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoiminta on tarkoitettu kaiken ikäisille. Kuitenkin eri-ikäisille sopivat eri tavat oppia. Vaikka tieto olisi samaa, täytyy se aina muokata kohderyhmien mukaan. Tämän takia esimerkkioppitunnit on jaoteltu ikäryhmien mukaan.

Lopulliseen ympäristökasvatuspakettiin tuli: tietopaketti nimeltä "Kurre Kierrättäjän opas: Kulutuksen vaikutukset ja kierrätys", Ympäristökasvatusraportti työvälineenä Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoiminnan tukemiseksi, "tuunattu" kansiolaukku sekä ympäristökasvatus- cd materiaaleineen. Materiaali- cd:n sisältämä esimerkkioppituntien muokaus ja lisäys on jatkossa hyvä tehdä yhteistyönä kierrätyskeskuksen ja koulujen välillä, jotta oppitunnit saadaan mahdollisimman yhteensopiviksi opetussuunnitelman kanssa. Koko ympäristökasvatuspaketin tavoitteena on tukea kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoimintaa ja auttaa pitämään kaikki materiaalit koottuna samaan paikkaan sekä selkeästi luettavina.

Asiasanat: ympäristökasvatus, kierrättäminen, kulutus, ympäristökasvatuspaketti

Salla Aalto

Environmental Education pack for Hyvinkää Recycling Center

Year	2010	Pages	53
------	------	-------	----

In the spring of 2009, after a long wait, the city of Hyvinkää finally got its own recycling center. The people of Hyvinkää were happy to hear this, as there was a great demand for one. The basic idea of the recycling center is to receive, free of charge, redundant goods, which can still be made useful. They will be restored at the recycling center workshops. Through the training program *Way*, these workshops offer work practice programs for the unemployed jobseekers of Northern Uusimaa region. They are also responsible for the reception and the logistics of the goods. These people give the recycled objects a whole new appearance and sometimes even a new way of use. The goods are for sale at the recycling center shop at a reasonable price.

The aim of the Hyvinkää recycling center is to enhance the state of the environment and employ people, as well as to change the general attitude towards consuming and recycling. This is the reason why environmental education became an important goal for the center. I was offered a chance to build up my thesis around the idea of creating material for this educational aim. After a short consideration, I decided to take the challenge. I had an idea to make an environmental education "pack", which would include different materials and exercises.

The environmental education is aimed at people of all ages. However, different aged people learn differently. Even if the information would be the same, it has to be modified according to the age of the learning group in question. That is why the example lessons have been divided into different age groups.

The final pack includes a guide book called "The Kurre Kierrättäjä guide: recycling and the effects of consumption", a report of environmental educational to support the education of the Hyvinkää recycling center, a "fine-tuned" folder case and an educational CD. The updating and modifying of the example lessons on the disc should be done in co-operation between the recycling center and the schools, in order to make the lessons as compatible with the syllabus as possible. The aim of this educational pack is to support the environmental education activities of the recycling center and make it easier to keep all materials readable, easy-to-use and collected in one, easily accessible location.

Key words: environmental education, recycling, consumption, an environmental education "pack"

Sisällys

1	Alkusanat	6
2	Työn tavoitteet	7
2.1	Omat lähtökohdat ja motiivi	7
2.2	Oppimistavoitteeni	7
3	Hyvinkään kierrätyskeskus	8
3.1	Toimintaidea	8
3.2	Tämänhetkinen tilanne	9
3.3	Henkilöstö	9
3.4	Yhteistyökumppanit ja vastaavat toimijat	9
3.4.1	Kiertokapula	9
3.4.2	Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskus	10
3.4.3	Luontokoulu Pikkutikka	10
4	Mitä on ympäristökasvatus?	11
4.1	Määritelmä	11
4.2	Ympäristökasvatuksen käytäntöä	11
4.3	Esimerkkejä ympäristökasvatuksen malleista	12
4.3.1	Osallistuvan ympäristökasvatuksen malli	12
4.3.2	Palmerin puumalli	13
4.4	Ympäristökasvatuksen jatkuva parantaminen	13
5	Kierrätys ja sen hyödyt	14
5.1	Kierrätys kotona	14
5.1.1	Miten lajittelet jätteesi?	14
5.1.2	Materiaalien hyödyntäminen	16
5.2	Kierrätyksen hyödyt maailmanlaajuisesti	17
6	Kulutus ja sen vaikutukset	18
6.1	Maapalloon kohdistuvat ympäristövaikutukset	18
6.2	Elinkaariajattelu	18
6.3	Mitä on ekotehokkuus?	19
6.3.1	Ekotehokas kuluttaminen	19
6.3.2	Ekotehokkuuden mittaaminen	20
6.3.3	MIPS	21
6.3.4	Ekologinen jalanjälki	21
7	Hyvinkään ympäristökasvatuspaketin sisältö	22
7.1	Valmistautuminen	22
7.2	Tietopaketti ja kansio	23
7.3	Raportti Hyvinkään ympäristökasvatuksesta	23

7.4	Ympäristökasvatusmateriaalit CD.....	23
7.4.1	Lisämateriaalit	24
7.4.2	Esimerkkioppitunnit	24
8	Loppusanat	24
	Liitteet	27
	Liite 1 Kurre Kierrättäjän opas: kulutuksen vaikutukset ja kierrätys.....	28
	Liite 2 Ympäristökasvatusraportti	42

Hyvinkäällä väestön kasvu on ollut vuosittain noin 0,5 %. Vuoden 2008 lopussa asukasluku oli 44973. Hyvinkää on väljä kaupunki kauniissa luonnonläheisessä ympäristössä. Kaupungin ydin-keskusta on hajautunut, mutta kuitenkin turvallinen ja suunniteltu hyvin liikenteelle, etenkin kevyelle liikenteelle. Kaupunki on sitoutunut hallittuun kasvuun sekä kestäväan kehitykseen. Hyvinkään yhteistyökunnat ovat Riihimäki, Hausjärvi ja Loppi. Koska Hyvinkään asutus on hajautettua eli kolmannes hyvinkääläisten kodeista on omakotitaloja, on tärkeää, että jätehuolto kunnassa on hyvin suunniteltua. (Hyvinkäällä on avaraa asua ja hyvä yrittää 2009.) Sen toimivuudesta pitää huolta kunnan yhteistyökumppani 12 kunnan alueella: Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Uudellamaalla toimiva Kiertokapula. (Kiertokapula 2010a.)

Vuosina 1996- 2008 aikana ei Hyvinkään alueella ole ollut omaa kierrätyskeskusta. Viimeisin hanke päättyi 1996 siihen, että silloisen kierrätyskeskuksen tilat olivat liian pienet ja sijainti oli huono. Vielä 2008 lähin kierrätyskeskus oli Riihimäellä, mutta siellä otettiin tavaroita vastaan vain omalta alueelta. Hyvinkääläisten ongelmana oli, että heillä ei ollut paikkaa, jonne viedä käytöstä poistuneet tarpeettomat, mutta hyväkuntoiset tavarat. Kierrätyskeskuksen puuttumisen takia kynnys oli pieni viedä tavarat kierrätyksen sijaan suoraan kaatopaikalle. Osana kestäväan kehityksen tavoitteita Hyvinkään kaupunki sekä asukkaat halusivat oman kierrätyskeskuksen. Keväällä 2009 avattiinkin uusi kierrätyskeskus hyvin keskeiselle paikalle Suutarinkadulla kiinteistöön, jossa sijajsi ennen kenkätehdas Rentto. (Aamuposti 2009).

Hyvinkään kaupungin ympäristöohjelmaan kuuluu ympäristömyönteisten toimintojen vahvistaminen sekä lasten ja nuorten ympäristökasvatuksen tukeminen. Tästä hyvänä esimerkkinä on Hyvinkäällä toimiva luontokoulu Pikkutikka. (Ympäristöohjelma 2007- 2009). Hyvinkään kierrätyskeskuksen tavoitteena on aloittaa ympäristökasvatustoiminta.

Evita Reitti Hyvinkään kierrätyskeskuksesta otti talvella 2009 yhteyttä Hyvinkäällä sijaitsevaan kouluumme, Laurea ammattikorkeakouluun. Tulevana keväänä avattaisiin Hyvinkään kierrätyskeskus ja Evita Reitti halusi pyytää innokkaita opiskelijoita tekemään opinnäytetyötä toiminnan tukemiseksi. Minua asia alkoi heti kiinnostaa, koska yksi aiheista liittyi kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoimintamateriaalin tarpeeseen. Minun ideani oli ympäristökasvatuspaketti, joka koostuisi erilaisesta materiaalista, kuten esimerkiksi asiakkaiden tietopaketeista sekä ideoista ja menetelmistä ympäristökasvatustoimintaan. Vielä saman viikon aikana päätimme, että saisin alkaa työstämään työtäni tulevana syksynä melko vapain käsin. Hyvinkään ympäristökasvatuspakettiin kuuluu ympäristökasvatusraportti, "Kurre Kierrättäjän opas: kulutuksen vaikutukset ja kierrätys", tuunattu kansiolaukku ja ympäristökasvatus cd materiaaleineen.

2 Työn tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatus-toiminta käyntiin. Tavoitteena on myös, että kierrätyskeskuksen kaikki ympäristökasvatusma-teriaalit ovat selkeästi haettavissa ja luettavissa samassa paikassa. Toivon, että tämän työn valmistumisen jälkeen kierrätyskeskuksen työntekijöiden on helpompaa ymmärtää, keksiä lisää ja muokata ympäristökasvatustoimintoja. Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasva-tustoiminta on koko ajan kehittyvää ja tämän paketin ideana onkin tukea tätä kehitystä.

2.1 Omat lähtökohdat ja motiivi

Olen opiskellut audiovisuaalisessa koulussa liikkuvaa kuvaa, mikä on mielestäni auttanut mi-nua ideoinnissa ja ihmisiin vaikuttamisessa. Uskon paljon visuaalisiin vaikutteisiin ja tiedon kertomiseen tarinoiden avulla. Minulla on myös aina ollut vilkas mielikuvitus, jota olen pysty-nyt hyödyntämään juuri erilaisten ideoiden keksimisessä. Olen ollut pidempiä aikoja ulkomail-la, mikä on lisännyt minulla eri ihmistuntemusta ja antanut sosiaalista rohkeutta. Uskon, että monipuolinen koulutaustani sekä 12 vuoden aikana kertynyt työkokemus ovat muokanneet eri tavoin taitojani siihen, mitä ne tänä päivänä ovat.

Olen aina ollut kiinnostunut luonnosta ja ympäristön tilasta. Joskus halusin myös opettajaksi, koska keksin mielestäni paljon parempia ideoita, jotka olisivat oppilaita ja myös minua innos-taneet oppimaan enemmän. Heräsin hieman myöhässä oppimisen ihanuuteen ja aloinkin opis-kella kunnolla vasta sitten, kun löysin minua itseäni kiinnostavia ammatteja, kuten media-assistentti ja ympäristösuunnittelija. Esimerkiksi lukiossa saatoin hieman kapinoida tietyissä aineissa, kuten ruotsin opiskelussa. Tämän vuoksi tiedän, että innostuneisuus oppimisessa on todella tärkeää.

2.2 Oppimistavoitteeni

Haluaisin oppia tuntemaan vielä syvällisemmin kestävästä kehityksestä ja kuinka ihmisiin pystytään vaikuttamaan. Ympäristökasvatus on todella mielenkiintoista ja toivon oppivani siitä vielä paljon tätä opinnäytetyötä tehdessäni. Uskon opinnäytetyön lisäävän tietouttani kuluttami-sesta ja kierrättämisestä, jotka ovat arkielämän ympäristökuormittavuuden lähtökohtia. Yh-teistyö Hyvinkään kierrätyskeskuksen kanssa tuo minulle valmiuksia toimia työelämän idearii-hessä, jossa joskus täytyy osata ottaa vastaan kritiikkiä sekä myös tuoda omia ideoitaan esille uskottavasti.

3 Hyvinkään kierrätyskeskus

Hyvinkäälle avattiin keväällä 2009 kauan odotettu kierrätyskeskus, jonka tavoitteena on kohentaa ympäristön tilaa, työllistää sekä muuttaa ihmisten asenteita kierrättämisestä ja kuluttamisesta. Kierrätyskeskus sijaitsee aivan Hyvinkään keskustan tuntumassa vanhassa kenkätehtaassa. Ympäristöasioiden edistäminen on lähellä kierrätyskeskuksen koko henkilökunnan sydäntä ja he haluavat keskuksen toiminnalla edistää kierrätysideologiaa ja ympäristömyönteistä kulutuskäyttäytymistä sekä pyrkiä lisäämään yleistä tietoutta ympäristöasioissa. Hyvinkään kierrätyskeskus toimii yhteistyössä Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskuksen kanssa ja yhdessä ne tarjoavat monille heikossa työmarkkina-asemassa oleville työttömille työ- ja harjoittelumahdollisuuksia. (Hyvinkään kierrätyskeskus. 2009.)

Kierrätyskeskuksen perustamista oli alettu pohtia jo vuonna 2005 Hyvinkään kaupungin valtuuston aloitteesta, jonka jälkeen Ville Timmerbackan selvitys 30 kierrätyskeskuksen toiminnasta valmistui vuonna 2006. Ajatus kierrätyskeskuksen perustamisesta alkoi kypsyä kaupungin organisaatiossa. Vuonna 2008 Way -valmennushankkeen käynnistymisen myötä saatiin sitä seuraavana vuonna avattua vihdoin kierrätyskeskus Hyvinkäälle. Way -hankkeessa etsitään polkuja työelämään. Osa hankkeeseen osallistuneista työskentelee kierrätyskeskuksessa lähinnä tavaroiden kuljettamis- ja vastaanottotehtävissä. Tavaroiden myynnistä vastaavat työvoiman palvelukeskuksen kautta töihin tulleet. (Hyvinkään kierrätyskeskus. 2009.)

3.1 Toimintaidea

Toimintaideana on, että kierrätyskeskus ottaa maksutta vastaan kaikilta hyvinkääläisiltä tarpeettomaksi jääneet käyttökelpoiset tavarat. Näille tavaroille voi syntyä kierrätyskeskuksen pajoissa korjattuna uusi elämä ja aivan uusia käyttömuotoja, kuten esimerkiksi vanhasta ikkunasta peili tai taulunkehys ja VHS- nauhoista uusi laukku tai poppana. Näitä tavaroita myydään kierrätyskeskuksen myymälässä hyvin edulliseen hintaan. (Hyvinkään kierrätyskeskus 2010.)

Hyvinkään kierrätyskeskuksessa ollaan kiitollisia kaikista tuojalle tarpeettomaksi jääneistä tavaroista, kuten myös erilaisista materiaaleista Varsinkin kangasmateriaaleihin on aina tarvetta. Vastaanotto- ja varastotilanteen takia huomioimiseksi on toivottua, että isojen huonekalujen tuonnista otettaisiin ensin yhteyttä. Kierrätyskeskus ei voi ottaa vastaan ongelmajätettä kuten esimerkiksi erilaisia kemikaaleja. Vastaanoton ja myynnin ohella kierrätyskeskus antaa tietoa keskuksen toimintaan liittyen muun muassa erilaisissa kierrätys- ja kulutusasioissa sekä tulevaisuudessa tulee tarjoamaan ympäristökasvatusta eri-ikäisille. (Hyvinkään kierrätyskeskus 2010.)

3.2 Tämänhetkinen tilanne

Hyvinkään kierrätyskeskuksella on ollut vahva alkua. Se kattaa menonsa jo melko hyvin ja ylijääneet rahat käytetään toiminnan kehittämiseen, uusien työntekijöiden palkkaamiseen sekä ympäristöasioista tiedottamiseen. (Hyvinkäällä kierrätetään, työllistetään ja kohennetaan ympäristön tilaa. 2009.) Kierrätyskeskuksen avajaisista tulee kohta vuosi täyteen. Tulevaisuuden tavoitteena on jatkaa toimintaa vielä 2010 jälkeenkin, Ville Timmerbacka Hyvinkään kierrätyskeskukselta totesi 2009 vuoden lopussa kierrätyskeskuksen jatkosuunnitelmista.

3.3 Henkilöstö

Kierrätyskeskuksella on kaksi omaa työntekijää, jotka ovat Ville Timmerbacka ja Krista Vesterlund. Tämän lisäksi tällä hetkellä tuetussa työssä on neljä henkilöä ja kahdeksan työharjoittelussa olevaa. Suurin osa harjoittelijoista on alle 25-vuotiaita. Harjoittelu tai valmennus kestää ensin kolme kuukautta ja sen jälkeen sitä voidaan jatkaa pidempään jos työstä on katsottu olevan hyötyä työntekijälle. (Hyvinkäällä kierrätetään, työllistetään ja kohennetaan ympäristön tilaa. 2009.)

3.4 Yhteistyökumppanit ja vastaavat toimijat

Suurimpia Hyvinkään kierrätyskeskuksen yhteistyökumppaneita ovat Kiertokapula Oy ja Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskus. Hyvinkään luontokoulu Pikkutikka on keskittynyt enemmän luonnossa toimimiseen ja oppimiseen, kun taas kierrätyskeskus suuntautuu ihmisten arjen kautta tapahtuviin ekotekoihin, kuten kierrätykseen. Toisistaan poikkeavilla toimintaperiaatteillaan ne tuovat monimuotoisuutta Hyvinkään ympäristönsuojeluun ja -kasvatukseen.

3.4.1 Kiertokapula

Kiertokapula Oy on yksi tärkeimmistä Hyvinkään kierrätyskeskuksen yhteistyökumppaneista, toteaa Krista Vesterlund. Kiertokapula Oy:llä on yhdyskuntajätehuollon toimialue 12 kunnan alueella Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Uudellamaalla. Sen tehtävänä on huolehtia asiantuntevasti ja ympäristöstä huolta pitäen jätteiden vastaanotosta, käsittelystä ja hyödyntämisestä. Yritys noudattaa ISO-14001 ympäristöjärjestelmää, jonka avulla se voi toiminnollaan edistää ympäristön hyvinvointia. (Kiertokapula 2010.)

Kiertokapula aloitti syksyllä 2007 Suomen ensimmäisenä kunnallisena jätehuolto-yhtiönä kotitalouksissa syntyvien jätteiden energiahyödyntämisen, jossa yhteistyöyrityksenä toimii Ekokem Oy. Ekokemin jätevoimala tuottaa kaukolämpöä ja sähköä Riihimäen ja Hyvinkään tarpeisiin. Kiertokapulan jätteidenkäsittelyjärjestelmän ansiosta vastaanotetuista jätteistä jopa

80 % hyödynnetään energia- ja materiaalihyötykäytössä. Tästä johtuen Kiertokapulan toimialueet eivät enää kasvata jätteidenkäsittelyalueiden jätekasoja. (Kiertokapula 2010.)

Krista Vesterlund kertoi, että Hyvinkään kierrätyskeskus ja Kiertokapula toimivat yhdessä jätteen synnyn ehkäisemiseksi ja materiaalien hyötykäyttöä ajatellen. Hän kertoi kuinka tämä käytännössä tapahtuu; Jos kierrätyskeskukseen tulee jotain sellaista materiaalia, jota he eivät pysty hyödyntämään, he kuljettavat ne kiertokapulaa esimerkiksi energianhyödyntämiseen ja Kiertokapulasta taas puolestaan tuodaan hyväkuntoisia sinne jätettyjä tavaroita ja materiaaleja, joita he eivät tarvitse.

3.4.2 Pohjois-Uudenmaan työvoiman palvelukeskus

Moniammatillista apua tarvitsevat pitkäaikaistyöttömät tai joita uhkaa työttömyyden pitkityminen, hakevat apua Työvoimain palvelukeskukselta. Se tarjoaa ratkaisuja asiakkaiden ongelmiin ja yrittää viedä tilannetta henkilökohtaisesti parempaan suuntaan työn, koulutuksen, kuntoutuksen tai eläkkeen kautta. Palvelu antaa pohjan asiakkaan tulevaisuuden suunnitelmiin ja tavoitteisiin. (Työ- ja elinkeinotoimisto, Pohjois-Uusimaa/Työvoiman palvelukeskus 2009.)

Hyvinkään kierrätyskeskus on Työvoiman palvelukeskuksen sosiaalisen työllistämisen erityisyksikkö. Se toimii osana Hyvinkään kaupungin sosiaalipalveluja. Kierrätyskeskuksen ja työvoiman palvelukeskuksen yhteisiä tavoitteita on sosiaalinen työllistäminen, johon sisällytetään ympäristön tilan parantaminen. (Hyvinkään kierrätyskeskus 2010.)

Hyvinkään kierrätyskeskus on mukana Way- hankkeessa, jonka toiminta tukee työnhakijan polkua työelämää kohden. Way on tarkoitettu 28- 55-vuotiaille työnhakijoille. Hanketta rahoittavat TE- keskus, Euroopan sosiaalirahasto ja Hyvinkään kaupunki. Kierrätyskeskuksen pajoissa on mahdollisuus kokeilla valmentavaa työtoimintaa, jolla vahvistetaan työnhakijan työkokemuksia. Työ-osa-alueita ovat logistiikka-, varasto-, korjaus-, tapahtumapalvelu- ja mediatehtävät. Yhdessä valmentajan kanssa haetaan harjoittelun aikana jatkuvasti töitä, jotta työnteko voisi jatkua hankkeen jälkeenkin jossain muualla. (Hyvinkää. 2009a.)

3.4.3 Luontokoulu Pikkutikka

Luontokoulu Pikkutikka on Hyvinkäällä entisen Uudenmaan maaseutuopiston eli Hyrian yhteydessä. Pikkutikka poikkeaa tulevasta kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoiminnasta suuntautumisellaan suurimmaksi osaksi luontoon ja eläimiin, kun taas kierrätyskeskus panostaa kierrätykseen ja kulutukseen. Tämä on yhteisesti sovittu asia, koska molemmat ovat osana Hyvinkään kaupungin palveluja. Tärkeää on, että yhteistyötä tehdään jollain tavoin toisiinsa

liittyvien eri osapuolten kanssa. Hyvinkään kierrätyskeskuksenkin tavoitteisiin kuuluu Pikkutikan tavoin oppituntien järjestämistä päiväkotij- ja koululaisryhmille. (Luontokoulu Pikkutikka 2010.)

4 Mitä on ympäristökasvatus?

Ympäristökasvatus on verrattain melko nuori tieteenala. Se syntyi 1960-luvulla, mutta vasta 1970- ja 1980-luvulla siitä ruvettiin puhumaan painokkaammin. Nykyään uusissa opetussuunnitelmissa ympäristökasvatus kulkee kestävän kehityksen käsitteellä, vaikka useiden toimijoiden keskuudessa kuten kierrätyskeskuksessa puhutaan vielä ympäristökasvatuksen käsitteestä. (Cantel 2004, 12.)

4.1 Määritelmä

Määritettäessä käsitettä ympäristökasvatus täytyy muistaa, että se ei tarkoita yksinomaan luontoon liittyvää kasvatusa. Se on sitä paljon moniulotteisempaa. Kulttuurista, sosiaalista, taloudellista, esteettistä sekä eettistä ympäristöä ei saa unohtaa. (Cantel 2004, 13.) Perinteisen luontokasvatuksen rinnalla täytyy muistaa taajamien ja kaupunkien elämä sekä myös muut vaikeammin rajattavat ympäristöt, kuten esteettinen ja eettinen ympäristö. Haastavimpia ja keskeisimpiä ympäristökasvatushankkeita ovat nykyään ihmisten sitouttaminen ja vastuunottaminen ympäristön hyvinvoinnista. (Cantel 2004, 14.)

4.2 Ympäristökasvatuksen käytäntöä

Ympäristökasvatuksen tietoja ja taitoja voidaan integroida eli sisällyttää perusopetukseen. Tämä antaa mahdollisuuden monille opetusprojekteille ja -menetelmille. Ympäristökasvatus on kuitenkin vaarassa jäädä koulun arkisten ja käytännön asioiden varjoon, koska opetussuunnitelma sekä lukujärjestys ovat muutoinkin täynnä. Tästä johtuen toisena vaarana on, että ympäristökasvatus jää vain muutamien siitä kiinnostuneiden yksilöiden ja toimijoiden vastuulle. (Cantel 2004, 12.) Tämä luo haasteita kierrätyskeskukselle ja muille vastaaville toimijoille luoda sellaisia opetustoimintoja ja -menetelmiä, joita on helppo sisällyttää opetussuunnitelmiin.

Ympäristökasvatusta täytyy olla kaikenikäisille. Se on tärkeää, jotta saataisiin mahdollisimman monien ympäristöasenteet muuttumaan. Erittäin tärkeitä kohderyhmiä ovat perheet, taloyhtiöt, työpaikat, erilaiset yhteisöt ja yritykset. (Cantel 2004, 13- 14.)

Lapset on hyvä jo nuorena opettaa kestävää kehitystä, johon kuuluu muun muassa luonnon biodiversiteetin eli luonnon monimuotoisuuden ja alkuperäislajien merkityksen ymmärtämi-

nen sekä tieto ja ymmärrys ihmisten maapallolle aiheuttamista ongelmista. Nuorena on vaikea ymmärtää, millaista ennen on ollut ja mihin suuntaan olemme menossa, koska kaikki on muuttunut niin paljon hyvin lyhyessä ajassa. Tekniikka on kehittynyt viimeisen sadan vuoden aikana huimasti ja sen kehityksen aiheuttamia vahinkoja maapallolle ei pystytä samaan tahtiin toteamaan, jolloin niiden todelliset vaikutukset maapallolle ymmärretään usein vasta jälkikäteen. Isovanhemmat ovat kuitenkin ehtineet kokea tekniikan kehitystä ja aikamoisia mullistuksia elämänsä aikana. Hyvä tapa kertoa lapsille, millaista ennen on ollut, on kuulla siitä heidän isovanhemmiltaan. Nämä kokemukset, joita elämä on tuonut isovanhemmille, voivat auttaa lapsia havainnoimaan ihmisten aiheuttamia vaikutuksia maapallolle nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa. (Arthus-Bertrand. 2003, 4-5)

4.3 Esimerkkejä ympäristökasvatuksen malleista

Esittelen seuraavaksi pari ympäristökasvatuksen mallia, joita voidaan soveltaa Hyvinkään kierätykeskuksen toimintaan. Osallistuvan ympäristökasvatuksen mallissa käydään yksinkertaisesti läpi kaikki ne seikat, jotka huomioon ottaen voidaan opettaa ihmisille, minkälainen on ympäristövastuullinen ihminen. Palmerin puumallissa taas keskitytään siihen, että ympäristökasvatusta pitäisi olla kaikille ja kaikkialla. Näitä malleja voidaan käyttää apuvälineinä, kun suunnitellaan ympäristökasvatuksen sisältöä ja toimintaa.

4.3.1 Osallistuvan ympäristökasvatuksen malli

Koskisen osallistuvan ympäristökasvatuksen mallissa korostuvat osallistuminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja toimiminen ympäristön puolesta. Ympäristövastuullisuuden lisääminen on siinä keskeisenä tavoitteena. "Osallistuvan ympäristökasvatuksen mallissa ihminen; 1) kokee itsensä osaksi luontoa ja yhteiskuntaa, 2) on tietoinen omista ympäristöarvoistaan ja kykenee esittämään ne, 3) ymmärtää, miten luonto toimii, 4) ymmärtää oman toimintansa yhteydet ympäristöongelmiin, 5) omaa tietoja ja taitoja toimia ympäristön puolesta, 6) toimii aktiivisesti yksilönä ja yhteisön jäsenenä ympäristöongelmien ratkaisemiseksi" (Cantel 2004, 65)

Osallistuvan ympäristökasvatuksen mallissa tieto, taito, tunteet ja arvot kehittyvät keskinäisessä vuorovaikutuksessa, joten niitä käsitellään kokonaisuutena. On olemassa kolme teemaa, joihin tiedot ja taidot ovat jakautuneet: ekologia, ympäristökysymykset, sekä yksilön ja yhteisön toimintamallit. Tärkeintä ekologiassa on, miten luonto toimii. Oman toiminnan ja elämäntavan kytkeytyminen ympäristöongelmiin on oleellista ympäristökysymysten kohdalla. Osallistuvassa ympäristökasvatuksen toimintamallissa saavat yhteisölliset ja yhteiskunnalliset toimintamallit yksilöllisiä toimintamalleja suuremman painoarvon, koska siinä painotetaan osallistumista. (Cantel 2004, 67.)

4.3.2 Palmerin puumalli

Yksi ympäristökasvatuksen perusteoksista on Joy A. Palmerin (1998) kirja *Environmental Education in the 21st century*. (Ympäristökasvatuksen käsikirja. Hannele Cantel 2004. s. 67). Kirjassaan Palmer esittelee ympäristökasvatuksen sisältömallin, ”Palmerin puumallin”, joka on eniten viitattuja ympäristökasvatuksen malleja. Palmer kertoo kirjassaan että jotta ympäristökasvatuksen vaikuttavuus säilyisi, sitä tulisi toteuttaa kaikilla yhteiskunnan sektoreilla, eikä pelkästään esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa. (Cantel 2004, 68.)

Palmerin puumallin rakenne on sellainen, että oksat ja lehvästö jakautuvat päähaaroihin, joissa kuvataan ympäristökasvatuksen kolme keskeisintä elementtiä. Kaikki nämä tapahtuvat Palmerin mukaan samanaikaisesti ja ovat toisiinsa verrattuna tasavertaisia. Nämä kolme elementtiä ovat: ympäristöstä, ympäristössä ja ympäristön puolesta. Ympäristöstä oppiminen tuo ympäristöstä hankittua tietoa ympäristötietoisuuden lisääntymisen, kokemusten ja huolenpidon myötä. Oppiminen ympäristössä pohjautuu lähinnä esteettisen painotuksen kautta kokemuksiin ja toiminnallisuuteen. Ympäristön puolesta tapahtuva toiminta sisältää arvokasvatuksellista näkökulmaa. Tämän kaiken voi kiteyttää siten, että kasvu ympäristön puolesta eettiseen toimintaan ja ajatusmaailmaan tulee huolenpidon, ympäristötietoisuuden ja toiminnan myötä. (Cantel 2004, 68.)

4.4 Ympäristökasvatuksen jatkuva parantaminen

Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatus perustuu sen jatkuvaan kehittämiseen, koska mitä paremmin osataan toimia ja opettaa muita toimimaan tehokkaammin ympäristön puolesta, sen parempi se on ympäristön tilan kannalta. Jatkuva parantaminen on myös kestävän kehityksen mukaista. Tämän takia suunnittelu ja arviointi ovat tärkeitä ympäristökasvatuksessa.

Ympäristökasvatusta voidaan kuvata prosessina, jossa suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen kulkevat toisiaan seuraten. Suunnittelulla haetaan oppimistavoitteita, sisältöä ja menetelmiä. Ympäristökasvatuksen suunnittelussa täytyy kuitenkin ottaa huomioon resurssit, joita ovat muun muassa oppimateriaalit, opettajien tiedot, taidot, ja asenteet sekä yhteistyö opetuksen toteutuksessa. Ympäristökasvatusta toteutetaan usein Palmerin puumallin mukaan: 1) tieto ympäristöstä, 2) toimiminen ympäristössä, 3) toimiminen ympäristön puolesta. Kun lähdetään arvioimaan ympäristökasvatuksen onnistumista, otetaan huomioon oppimistavoitteet, kestävän kehityksen elementit opetuksessa ja resurssien riittävyys. Arviointia tehdään muun muassa itsearvioinneilla, miettimällä parannustarpeita ja hyviä käytäntöjä sekä erilaisia ympäristökasvatustalleja. Jatkuva parantaminen on oppimistavoitteiden, sisältöjen, mene-

telmien ja resurssien kehittämistä. Se on myös tiedon, hyvien käytäntöjen ja mallien jakamista opettajien välillä. (Cantel 2004, 82- 83.)

5 Kierrätys ja sen hyödyt

Kierrätys tarkoittaa materiaalin ja esineiden uudelleen hyödyntämistä ja käyttöä. Kierrätys on myös jättemateriaalien hyödyntämistä uusien tavaroiden tuotannossa. Kierrätys on ympäristöä säästävää toimintaa: esimerkiksi kaatopaikalle päätyvän jätteen määrä vähenee, jolloin myös ympäristön kuormitus pienenee. Kierrätettäessä myös tavaroiden elinkaari pitenee, mikä pienentää luonnonvarojen käyttötarvetta.

Sekajätteellä tarkoitetaan jätettä, jota ei voi hyödyntää ja joka päätyy kaatopaikalle. Sinne kuitenkin viedään myös sellaista jätettä, joka olisi kierrätettäväksi kelpaavaa. Kun lajittelee jätteensä huolellisesti huomaa, kuinka sekajätteen määrä omassa roska-astiassa vähenee huomasti.

Meille suomalaisille kierrätyksen ja jätteiden lajittelun kehittäminen onkin kova haaste. Suomessa arvioidaan vuosittain syntyvän reilut 70 miljoonaa tonnia jätettä, eli jokaista suomalaista kohden 14000kg. Suomessa hyötykäyttöön menee yhdyskuntajätteestä vain noin puolet, kun taas jätehuollon huippumaissa kuten Ruotsissa, Sveitsissä ja Japanissa kaatopaikoille päätyy alle 10 %. (Suomen ympäristökeskus. 2009.)

5.1 Kierrätys kotona

Jokainen vastaa itse siitä, kuinka paljon jätettä omassa kodissa syntyy ja vaikuttaa omilla valinnoillaan siihen, kuinka paljon jätteestä päätyy kaatopaikalle ja kierrätykseen. Kotona on helppo lajitella jätteitä, jos suunnittelee sen huolella. Sopivan kokoiset lajitteluastiat kannattaa sijoittaa helposti käytettävään paikkaan. Jos omaan kiinteistöön ei ole sijoitettu kaikkia lajittelumahdollisuuksia, kannattaa ajoittaa lajiteltujen jätteiden kuljetus keräyspisteisiin omien asiointien yhteyteen.

5.1.1 Miten lajittelet jätteesi?

Biojätettä ovat kaikki syötäväksi kelpaava jäte, jota voi pakata maatuviin materiaaleihin kuten esim. sanomalehteen sekä paperiin ja biohajoaviin pusseihin. Muista valuttaa nesteet pois ennen biojäteastiaan tai kompostiin laittamista. **Paperin** kierrätykseen käyvät vain puhtaat keräyspaperit, kuten esim. sanoma- ja aikakauslehdet, puhelinluettelot, kirjat ilman kansia, mainoslehtiset ja kirjekuoret. Jätä narut, teipit, muovit, lautasliinat ja lahjapaperit pois. **Metalli** laitetaan irrallisena ja litistettynä kiinteistön tai hyötyjättepisteen metalliastiaan.

Siihen voi kerätä kaikki säilyke- ja juomatölkit, alumiinivuoat ja -foliot, kattilat ja pannut, tyhjät maalipurkit ja aerosolipullot sekä metallikorkit ja tuubit. **Pahvi** laitetaan irrallisena litistettynä kiinteistön tai keräyspisteen pahviastiaan. Pahvilaatikkojen ja aaltopahvin lisäksi astiaan voidaan laittaa voimapaperit, ruskeat paperikassit ja -pussit. Nykyään joissain paikoissa voi laittaa pahvit ja kartongit samaan astiaan. **Kartonkikeräykseen** voidaan lajitella esim. kartonkipakkaukset, askartelukartongit, aaltopahvi, voimapaperi, talous- ja wc-paperihylsyt, paperikassit ja -pussit sekä kartonkitölkit (folioidut ja ilman) huuhdeltuina ja kuivatettuina. **Lasi** laitetaan kiinteistön lasiastiaan tai hyötyjätepisteeseen. Lasinkeräykseen kuuluvat lasipurkit ja -tölkit, lasipullot ja lasiastiat. Älä kuitenkaan laita lasinkeräykseen posliinia, keramiikkaa, maitolasia, ikkuna- ja peililasia tai kuumuutta kestävää lasia kuten uunivuokia tai kahvipannuja. **Lumput ja vaatteet** voi viedä moneen paikkaan kierrätettäviksi. Hyväkuntoisia vaatteita voi viedä UFF:n keräyslaatikkoon, mennä itse myymään tai lahjoittaa kirpputoreille myytäväksi. Myös kierrätyskeskukseen voi viedä lumppuja ja vaatteita pieniä määriä kerrallaan. **Erikseen kuljetettavat jätteet** ovat sellaisia, jotka eivät mahdu kiinteistön jäteastioihin tai muihin yleisiin lajittelupisteisiin. Nämä painavat ja isokokoiset jätteet on toimitettava niitä vastaanottaviin pisteisiin itse tai järjestettävä erilliskuljetus. **SER** eli sähkö- ja elektroniikkaromu on laitettava niille kuuluviin jäteastioihin tai toimitettava SER-keräyspisteisiin. Elektroniikkaromuja ovat esimerkiksi kylmälaitteet, televisiot, videot, isot kodinkoneet, tietokoneet ja sen oheislaitteet, työkalut, yms. (Kiertokapula. 2010a.)

Ongelmajätteet ovat terveydelle sekä ympäristölle vaarallisia tai haitallisia. Niitä ei saa laittaa muiden jätteiden joukkoon. Ongelmajätteet pitää toimittaa omissa pakkauksissaan keräyspisteisiin tai -kierroksille. Erikseen kerätyt ongelmajätteet saadaan käsiteltyä vaarattomiksi, hyödynnettyä tai loppusijoitettua asiallisesti. (Kiertokapula. 2010b.)

Ongelmajätteitä ovat muun muassa:

- energiasäästölamput, loisteputket ja pienoisloistelamput
- elohopeakuumemittarit ja lääkkeet
- ajoneuvojen akut
- jäteöljyt ja muut öljyiset jätteet
- liuottimet ja ohenteet
- paristot ja pienakut
- maalit, liimat, lakat ja kovetteet
- liuottimet ja ohenteet
- emäksiset pesuaineet, desinfiointiaineet ja hapot
- torjunta-aineet
- uudenvuoden tinat
- valokuvauskemikaalit

5.1.2 Materiaalien hyödyntäminen

Kun kiinteistöllä ei ole omaa biojäteastiaa, biojäte heitetään sekajätteen joukkoon. Kuivajätettä on taas sekajäte ilman biojätettä. Sellaisen sekajätteen joukkoon, jonka on tarkoitus mennä energijätteeksi, ei saa heittää sellaista kuivajätettä, joka on materiaalina hyödyntämiseen soveltuvaa, kuten lasi, metalli, paperi, sähkö- ja elektroniikkalaitteita tai ongelmajätettä. (Kiertokapula. 2010c.)

Kuivajätteeseen kuuluvista materiaaleista pystytään hyödyntämään paljon erilaista materiaalia uusiutuotteiksi. Esimerkiksi erilaisia pvc- muoveja pystytään hyödyntämään, esimerkiksi tekemällä suihkuverhoista sadetakin. Hyvinkään kierrätyskeskus ottaa keskitetysti vastaan askartelu- ja käsityötarvikkeiksi sopivia materiaaleja päiväkotien, koulujen ja erilaisten harrastekerhojen tarpeisiin. Uusiutuotteina on tällä hetkellä mm. nuken kehoja, niihin petivaatteita, avaimenperiä, poppanoita, ikikukkia, ikihedelmäpusseja, yms.

Alla on luettelo siitä, mitkä jätteet muun muassa kuuluvat kodista syntyvään sekajätteeseen/kuivajätteeseen. Toisaalta näistä monia voisi käyttää myös kierrätysmateriaaleina. (Kiertokapula. 2010d.)

- hehku- ja halogeenilamput
- sulakkeet
- PVC- muovia sisältävät jätteet, styroksi
- pölynimurin pussit
- alumiinipinnoitetut muovit, kuten sipsipussit, kahvipaketit
- ikkuna- ja peililasi, posliini sekä keramiikka
- kasetit (VHS- ja C-kasetit)
- tulostimien ja kopiokoneiden tyhjät värikasetit
- valokuvat ja negatiivit
- kumitavara, kuten polkupyörän renkaat ja lelut
- rikkinäiset kengät ja vaatteet
- elintarvikerasvat pakattuna muovipulloon, kuten kinkkurasva
- kertakäyttövaipat ja terveysiteet
- kissanhiekka, koiran- ja kissan jätökset

Sanan "tuunaus" taustalla on englannin tuning-sana, jolla tarkoitetaan sanatarkasti virittämistä ja säätämistä. Tuunauksesta on ensimmäisenä puhuttu autojen yhteydessä: viritetään koneita ja ajo-ominaisuuksia tai parannetaan auton ulkonäköä. Nykyään sillä voidaan tarkoittaa melkein mitä tahansa tavaran tai esineen rakentamista uuteen uskoon. Esimerkiksi vaatteita

voidaan tuunata eli muunnella. Omalaatuinen massasta erottuvan vaate on helpompi tuunata itse, kuin löytää sellainen kaupasta ja vieläpä yleensä maksamalla siitä kalliin hinnan. Tuunata voi myös mm. nukkeja, kirjankansia, polkupyöriä ja paljon muuta. (Wikipedia. 2009).

Ideoita tuunaukseen voi saada helposti kaverin kanssa tai ryhmässä kokoontumalla tuunattavan vaatteiden/tavaran/esineen äärelle yhdessä ideoimaan. Kun joku keksii jotain, on sitä helpompi toisen jatkaa ja ruokkia ideaa. Tuunaus on hauskaa ja yhdessä voi syntyä kaikenlaisia ideoita!

Kierrätyskeskuksella voidaan harrastaa tuunausta esimerkiksi eri-ikäisten oppilaiden kanssa heidän omista "turhista" tavaroistaan uuteen käyttömuotoon. Voidaan käyttää myös kierrätyskeskuksen materiaaleja hyväksi. Kierrätyskeskukselta voitaisiin antaa ohjeita tuunausta varten myös kaikille asiakkaille, jotka neuvoja tarvitsevat. Esimerkiksi nettisivuilta ja mahdollisesti sähköpostitse voidaan antaa opastusta tuunauksesta. Voitaisiin myös järjestää tuunauskursseja halukkaille kierrätyskeskuksen tiloissa.

Tuunaamalla vanhoja tavaroita, esineitä ja vaatteita autamme ympäristöä monin tavoin. Saamme eri esineet ja materiaalit uuteen käyttöön. Tuunaus vähentää myös kulutusta, kun ostamme ennemmin vanhan korjatun esineen uuden sijasta.

5.2 Kierrätyksen hyödyt maailmanlaajuisesti

Neitseellisten materiaalien tarve vähenee, kun kierrätetään. Kierrätys on kuitenkin jätettä jonkin verran tuottava tuotantoprosessi, jossa myös kulutetaan energiaa, kun materiaalia kerätään, kuljetetaan ja käsitellään. Kuitenkin kierrätyksen etuna pidetään sitä, että siinä säästetään sekä raaka-aineita, että tuotteen valmistukseen ja kuljettamiseen käytettyä energiaa. Esimerkiksi suurten puhtaiden muovijättemäärien kierrättämisellä vältetään tehokkaasti kasvihuonekaasupäästöjä. Myös esimerkiksi on ilmastovaikutuksiltaan kannattavaa, että n biojätettä mädätetään biokaasulaitoksissa: tuotteina saadaan humusta sekä puhtaasti palavaa monikäyttöistä polttoainetta. (Jätteen kierrätys. 2009.)

Sitä ei voi kiistää, että ohjeiden mukaisesti tehtynä kierrätys on ympäristöä säästävää toimintaa. Tavarat ja materiaalit saavat kierrätyksen kautta uuden mahdollisuuden, jonkun toisen henkilön tai henkilöiden elämässä. Kierrätykseen vietyjen tavaroiden elinkaari pitenee, jolloin jätteen määrä vähenee ja ympäristön kuormitus pienenee. Kierrättäminen on yksi tapa vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin ympäri maapalloa.

6 Kulutus ja sen vaikutukset

Kaikki se mitä syömme, kulkuneuvot, käyttötavaramme ja se mikä pitää meidät talvisin lämpiminä kodissamme on tehty luonnonvaroista. Luonnonvarojen kuluttaminen tänä päivänä on kestämatonta. Jopa monia niin sanotuista uusiutuvista luonnonvaroista kulutetaan nopeammin kuin ne ehtivät uusiutua. (Telkänranta, 31. 2006.) Luonnon kantokyvyn heikkenemiseen ja muihin ympäristöongelmiin on kaksi selkeää syytä: ihmisiä on aivan liikaa maapallolla ja me kulutamme liikaa. (Kasvu ja maailman rajat. 2010).

Hyvinvointivaltiona Suomen pitäisi olla edelläkävijänä kohti kestävästä kuluttamisesta, mutta toisin on. Jos jokainen maapallon asukas kuluttaisi kuten suomalainen, tarvittaisiin siihen neljä maapalloa. (Ekologinen jalanjälki mittaa ihmisen suhdetta luontoon. 2002). Vuonna 2009 ihmisten aiheuttama kulutus ylitti luonnonvarat 25. syyskuuta, johon mennessä kaikki luonnon sinä vuonna tuottamat uusiutuvat luonnonvarat oli kulutettu loppuun. (Ympäristöministeriö. 2009). Tämän takia on tärkeää, että mietimme omia kulutustottumuksiamme ja vieläkin parempi olisi jos mahdollisimman moni ottaisi siihen myös kantaa ja sen avulla vaikutettaisiin päättäjiin.

6.1 Maapalloon kohdistuvat ympäristövaikutukset

Tämän hetkinen kulutus maapallolla ei ole kestävällä pohjalla. Liiallisella kuluttamisella biokapasiteetti kärsii. Tämä tarkoittaa, että maapallon elämää ylläpitävät voimavarat ovat hupenemassa. Ympäristön kulutus ja kuormitus on niin uhkaavaa koko maapallon luonnon ympäristölle, eliöstölle ja ilmastolle, että jotain on pakko tehdä ja nopeasti!

Suurimpia kulutuksen ympäristövaikutuksia on luonnonvarojen kestämaton käyttö. Toinen vaikuttavatekijä on ilmastonmuutos. Kulutuksella on välillisiä ja välittömiä ympäristövaikutuksia. Välittömiin ympäristövaikutuksiin lukeutuu esimerkiksi raaka-aineiden ottaminen luonnosta, jossa ympäristön luonnollista tilaa muutetaan jopa pysyvästi. Sademetsien hakkuu on yksi hyvä esimerkki siitä, kuinka luontoa voidaan tuhota niin, että sitä on lähes mahdotonta palauttaa takaisin alkuperäiseen tilaansa. Välillisiä vaikutuksia voivat olla esimerkiksi autoilun aiheuttamat kasvihuonekaasut, jotka kiihdyttävät ilmastonmuutosta.

6.2 Elinkaariajattelu

Kun pohdimme kulutuksen vaikutuksia ympäristöön, olisi hyvä tuntea tuotteen elinkaarta. Tuotteiden elinkaarella tarkoitetaan tuotteen koko olemassaoloa raaka-aineesta valmistukseen, käyttöön ja mahdollisesti kierrätykseen tai uusiokäyttöön sekä lopulta hävitykseen. Nämä kaikki sisältävät tekoja, jotka ovat jollain tavoin ympäristöä kuormittavia riippuen täy-

sin millaisesta tuotteesta on kyse. Jollakin tuotteella voi valmistus olla sen elinkaaren kuormittavin vaihe ja toisella tuotteella vaikka esimerkiksi hävitys. (Tuotteen elinkaari, 2009.)

6.3 Mitä on ekotehokkuus?

Ekotehokkuudella tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on tuottaa enemmän palveluja ja hyvinvointia vähemmällä luonnonvarojen kulutuksella. Käsitettä ekotehokkuus on alettu valittavasti myös käyttämään ympäristönsuojelun ”voimasanana” liian monissa yhteyksissä, jolloin sen merkitys vesittyy hieman. OECD:n eli taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön määritelmä ekotehokkuudelle on yksinkertainen yhtälö, jossa ekotehokkuus on sama kuin hyödyt suhteessa panokseen. Hyötyjä ovat hyvinvointi, elämänlaatu, tuotteen antama palvelusuorite ja yritysten tuotto. Panoksena ovat luonnonvarat, kustannukset ja ympäristövahingot. (Rissa 2001, 30- 31)

Ympäristöpolitiikan tavoitteet ovat ennen keskittyneet päästötavoitteisiin. Nyt tämän on kuitenkin korvannut ekotehokkuusajattelu, jossa toimenpiteet ympäristönsuojelun kannalta on siirretty päästöistä tuotantoprosesseihin ja materiaalivirtojen pienentämiseen. Ekotehokkuusajattelu poikkeaa vanhasta ympäristönsuojelun ajattelutavasta siten, että tuotosten sijaan tarkastellaan panoksia eli raaka-aineita, energiaa ja luonnonvarojen käyttöä läpi koko tuotteen elinkaaren. Tuotteen koko elinkaarta tutkitaan ”kehdosta hautaan”, eikä pelkästään tuotannollisesta näkökulmasta vaan myös kuluttajan. Luonnonvarojen tuottavuutta voidaan tehostaa panosten ja tuotosten välisessä suhteessa tekemällä tuotteista kestävämpiä sekä kehittämällä huolto-, korjaus- ja päivityspalveluja. Myös vuokraus- ja lainaustoimintojen avulla voidaan vähentää neitseellisten luonnonvarojen eli luonnon raaka-aineiden käyttöä. Välittömät ja välilliset vaikutukset on huomioitava tuotteen koko elinkaaren ajalta. Kulutustapojen muutokset ja aineettomat hyödykkeet vähentävät luonnonvarojen käytön tarvetta ja ympäristön kuormitusta. (Rissa 2001, 32- 33)

6.3.1 Ekotehokas kuluttaminen

Aina ei ole helppo kuluttaa luonnonvaroja säästäen, koska tuotteisiin ei ainakaan vielä ole tullut pakolliseksi merkitä niiden tuottamiseen kuluneita luonnonvaroja ja energian määriä. (Telkänranta 2006, 31.) Kuluttajille pitäisi olla myös enemmän ja helpommin saatavaa tietoa kestävästä kuluttamisesta. Tämä tekisi kuluttajasta tietoisemman ja antaisi enemmän mahdollisuuksia ekologisempiin valintoihin. Kaikki suomalaisetkaan tuotteet eivät välttämättä ole kokonaan suomalaisia. Osa niiden raaka-aineista on voitu tuoda muualta tai kaikki osat eivät välttämättä ole Suomessa tehtyjä. Tämän takia on olemassa esimerkiksi ”Hyvää Suomesta” -tuotemerkki, joka kertoo, että tuotteen on oltava vähintään kaksi kolmasosaa suomalaisista alkuperää. (Tunnistetaan ympäristömerkit. 2010.)

Ekotehokkuuden kolmen K:n sääntö on: kuluta harkiten, käytä uudelleen ja kierrätä. Nämä ohjaavat kuluttajaa kestävämpään kuluttamiseen. (Rissa. 2001, 184). Tekemällä kestäviä valintoja pystymme säästämään sekä rahaa että luonnonvaroja. Jokainen kuluttaja arvioi itse, kuinka tarpeellinen kukin ostoksisstamme on ja millaisen tuotteen lopulta valitsemme. Kestäviä kulutus päätöksiä tehtäessä edellytetään tuotteen koko elinkaaren huomioimista valmistuksesta hävittämiseen. Kolmen K:n säännön lisäksi kannattaa ottaa huomioon se, että olemme itse myös vastuussa tuotteemme kestävydestä, kun käsittelemme sitä. Kun pidämme tavaroistamme hyvää huolta ja mahdollisesti myös huollamme niitä tietyn väliajoin, emme tule tarvitsemaan uusia niiden tilalle niin nopeasti.

Harkitsemalla tarkoin omia hankintojamme ja jättämällä joskus myös ostamatta jotain ei niin välttämätöntä, säästymme turhilta tavaroilta. Viikon ruokalista kannattaa suunnitella etukäteen, jotta elintarvikkeita ei menisi vanhaksi. Ostamalla aineettomia lahjoja, kuten esim. jalkahoidon tai hieronnan, vältetään turhaa materiaalien kulutusta. Kierrättämällä annamme tavaroille enemmän käyttöikä ja arvoa. Aina ei tarvitse ostaa uutta. Saamme halvemmalla ja hyvällä omalla tunnolla omaksemme tavaroita, kun etsimme tarvitsemamme tavarat käytettyinä esimerkiksi kirpputoreilta.

6.3.2 Ekotehokkuuden mittaaminen

Luonnonvarojen ylihyödyntäminen (kestämätön kehitys), luontoa uhkaava maan myllertäminen, tuotannon sivutuotteet (saasteet) sekä tuotannon lopputuotteet (jätteet) ovat syitä siihen, miksi on alettu kehittää keinoja mm. kotitalouksien ekotehokkuuden parantamiseksi.

On tärkeää, että ekotehokkuutta voi mitata, sillä muuten sen kehitystä ei voisi hallita. Ekotehokkuutta voidaan mitata monin eri tavoin. Ehkä kaikista yleisimmin tunnettuja kuluttamisen mittareita ovat MIPS material input per service unit sekä ekologinen jalanjälki. Kulutuksen aiheuttamia vaikutuksia voi mitata ekologisen jalanjäljen avulla, jossa mittayksikkönä on tuottava maa-ala hehtaareina. Se laskee tietyn kaupungin, maan tai alueen väestön kulutusta ja kuvaa yhden henkilön tarvitsemaa määrää tuottavana maa-alana, jonka hän tarvitsee elintasonsa ylläpitämiseen. MIPS mittarilla kuluttaja pystyy taas vertaamaan eri tuotteiden ekotehokkuutta.

6.3.3 MIPS

MIPS on luonnon laskuoppimenetelmä, ekotehokkuuden mittari, joka kuvaa tietyn tuotteen tai palvelun vaatimia elinkaariaikaisia materiaalipanoksia. MIPS eli englanniksi "material input per service unit", ottaa huomioon koko elinkaaren aikaisen luonnonvarojen kulutuksen. Tavoitteena on saada kattava käsitys luonnonvarojen kulutuksen suuruusluokasta. Luonnonvarojen kulutus on laskettu viidessä luonnonvaraluokassa:

- Abioottiset- uusiutumattomat luonnonvarat
- Bioottiset- uusiutuvat luonnonvarat
- Vesi
- Ilma
- Maa- ja metsätaloudessa siirretty maaperä

MIPS menetelmässä analysoidaan koko tuotteen elinkaaren vaiheet tuotannosta käyttöön ja kierrätykseen sekä jätehuoltoon. Tuotanto käsittää raaka-aineen ottamisen, väli- ja lopputuotteiden tuottamisen, kuljetuksen ja myynnin. Käyttö käsittää panokset, korjaukset sekä kuljetukset.

MIPS eroaa ekologisesta selkäreputa siten, että siinä on mukana myös tuotteen oma paino. MIPS- luvuilla arvioidaan kulunutta luonnonvarojen määrää tiettyä hyötyä kohden. Näin voidaan helposti vertailla saman palvelun tuottamista eri tavalla. Tuotteesta saatava palvelu pitää joka kerta määrittellä erikseen. Esimerkiksi linja-autolla se on ihmisen siirtyminen paikasta toiseen. Tällöin yksikkönä voidaan käyttää yhden ihmisen yhden kilometrin matkaa eli yhtä henkilökilometriä. (Ritthoff, Rohn, Liedtke 2002, 10)

6.3.4 Ekologinen jalanjälki

Ekologinen jalanjälki kertoo maapallon kantokyvystä. Ekologisella jalanjäljellä pystytään hyvin mittaamaan ihmisten elintapojen vaikutusta ympäristöön ja luonnonvarojen kulutukseen. Kaikki kuluttajan käyttämät elintarvikkeet, tavarat ja palvelut muutetaan yhdeksi tunnusluvuksi, jonka avulla voi verrata omaa ekologista jalanjälkeään. Se lasketaan vuositasolla henkeä kohden ja ilmaistaan hehtaareina. Yhden ihmisen aiheuttama jalanjälki lasketaan siten että katsotaan, miten paljon tarvitaan viljelys- ja laidunmaata, merta, metsää, rakennettua maata sekä fossiiliseen energian tuottamiseen varattua maata. Laskutoimitusta varten otetaan huomioon myös ihmisten asuminen, liikennevälineiden käyttö sekä ruokatottumukset. (Rissa 2001, 66)

7 Hyvinkään ympäristökasvatuspaketin sisältö

Kun aloin suunnitella Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatuspakettia, niin minulla ei ollut paljoa etukäteistietoa siitä, mitä he halusivat. Kun keskustelin alustavasti työn minulle tarjonneen Evita Reitin kanssa, antoi hän minulle melko vapaat kädet sen tekemiseen. Suunnittelin alustavasti tekeväni tietopaketin kierrätyksestä ja muutamasta oppitunnista kouluille sekä kasaavani hieman erilaisia opetusmenetelmiä ja tehtäviä. Lopulta huomasin, kuinka paljon enemmän sain tehtyä, kun olin suunnitellut. Jossakin vaiheessa oli kuitenkin pakko laittaa piste omalle työlleni, koska sitä olisi pystynyt kehittämään loputtomasti.

Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatuspaketti on mielestäni sellainen, jota pitääkin jatkossa kehittää ja laajentaa sen mukaisesti, miten toiminta etenee. Paketin perustoiminnot saattavat säilyä melko samoina, mutta erilaisia oppitunteja ja materiaaleja on tehtävä lisää, jotta ympäristökasvatus Hyvinkään kierrätyskeskuksessa säilyisi monipuolisena. Minun teemmäni versioon Hyvinkään ympäristökasvatuspaketista kuuluu ympäristökasvatusraportti, "Kurre Kierrättäjän opas: kulutuksen vaikutukset ja kierrätys", tuunattu kansiolaukku ja ympäristökasvatus cd materiaaleineen.

7.1 Valmistautuminen

Loppu kevään ja kesän 2009 valmistauduin hiljalleen lähinnä pohdiskelemalla ja kirjoittamalla ideoita ylös paperille. Ajatuksiani hiukan sekoittivat tyttäreni syntymä toukokuussa. Syksyllä menin takaisin kouluun suorittamaan jäljellä olevan pakollisen kurssin. Koska myös koulumme sijaitsee Hyvinkäällä, minulla oli mahdollisuus käydä tutustumassa Hyvinkään kierrätyskeskukseen paremmin ja sen työntekijöihin. Evita Reitti ei enää ollut Hyvinkään kierrätyskeskuksella töissä, joten esitin uudestaan suunnitelmani ympäristökasvatuspaketin tekoon kierrätyskoordinaattori Ville Timmerbackalle. Tämän jälkeen tapasin vielä myöhemmin työvalmentaja Krista Vesterlundin. Hänestä tuli yhteyshenkilöni kierrätyskeskukseen.

Valmistauduin työhöni muun muassa lukemalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja kirjoittamalla ideani ylös. Vaikka olin jo aiemmin kouluajanani ollut 4H:n "Maatilan ihmeet" -hankkeessa, halusin tutustua myös luontokoulu Pikkutikan toimintaan. Luokkatoverini oli sopivasti vielä keväällä 2009 siellä työharjoittelussa, joten menin seuraamaan yhden päivän ajaksi sen toimintaa. Oppituntien aihe koululaisille oli maatilan eläimet, mutta tehtävät olivat sellaisia, että niitä pystyy soveltamaan eri aiheisiin. Teimme luokkatoverini kanssa 4H hankkeessa opetuspaketteja neljästä erilaisesta maatilasta ala-asteen oppilaille, sekä keksimme ideoita oppituntien tehtäviksi ja leikeiksi. Uskon, että näistä kahdesta kokemuksesta on ollut minulle apua ympäristökasvatuspaketin tekemisessä.

7.2 Tietopaketti ja kansio

Kun ryhdyin tekemään varsinaista opinnäytetyötä, aloin aivan ensimmäiseksi työstää tietopakettia kierrätyksestä ja kulutuksesta. Keksin idean ”Kurre Kierrättäjästä”, jonka hahmo pysyy tarinan kertojana läpi koko tietopaketin. Paketin nimeksi tuli ”Kurre kierrättäjän opas- Kulutuksen vaikutus ja kierrätys”. Tässä oppaassa halusin tuoda kierrätyskeskuksen asiakkaille yksinkertaisesti esille, mitä ovat kierrätys ja kuluttaminen ja mitkä ovat niiden vaikutukset. Mielestäni pakettiin oli myös hyvä laittaa kierrätyskeskuksen esittely. Kun tapasin taas kerran kierrätyskeskuksen väkeä, he toivoivat tietopakettiin myös heidän yhteistyökumppaninsa, Kiertokapulän esittelyn. Koko oppaan voi nähdä tämän opinnäytetyön liitteestä 1.

Opas kulutuksen vaikutukseen ja kierrätykseen on lyhyt, mutta ytimekäs ja hauska kuvitettu 14 sivuinen tietopaketti, jonka kierrätyskeskuksen asiakas voi paikan päällä lukea joko silmäillen tai jos vaan on aikaa niin kokonaan. Opas on tehty sellaiseen muotoon, että sitä on helppo lukea, ja kuvat antavat sille tarinanomaisen tunnelman. Opas saattaa jossain vaiheessa ilmestyä kierrätyskeskuksen nettisivuille: Tällä tavoin se olisi yhä useampien luettavissa.

7.3 Raportti Hyvinkään ympäristökasvatuksesta

Ympäristökasvatuspaketin tavoitteena on tukea Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoimintaa. Ympäristökasvatuspaketissa on kaikki kokoamani ympäristökasvatusmenetelmät ja -materiaalit, joita voidaan soveltaa eri ikäryhmien kanssa, kuten esimerkiksi päiväkodit, koulut, vanhainkodit, yms. Pakettiin on myös laadittu esimerkkikokonaisuuksia erilaisista oppitunneista eri ikäryhmille. Ideana on myös se, että kaikki uudet innovatiiviset menetelmät ja askarteluvinkit pystytään pitämään samassa paikassa selkeästi luettavissa. Aina uuden idean syntyessä, kannattaa se lisätä ympäristökasvatusraporttiin. Ympäristökasvatusraportista voi lukea Hyvinkään ympäristökasvatustoiminnasta. Se tukee työntekijöitä käytännössä ja ympäristökasvatustoiminnan kehittämisessä. Tämän opinnäytetyön liitteessä 2. voi tutustua lähemmin Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatusraporttiin.

7.4 Ympäristökasvatusmateriaalit CD

Koko ympäristökasvatuspaketti eri materiaaleineen on tallennettu cd:lle, josta se tallennetaan Hyvinkään kierrätyskeskuksen atk-järjestelmään. Cd sisältää kansioita, joissa on ympäristökasvatusraportti, tietopaketti kierrätyksestä ja kuluttamisesta, ympäristökasvatusmateriaaleja, vinkkejä ja ohjeita sekä esimerkkioppitunteja. Ympäristökasvatuskansio on tehty sitä varten, että kaikki Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatusmateriaalit löytyisivät samasta paikasta.

7.4.1 Lisämateriaalit

Ympäristökasvatuskansiossa on muutama alakansio, jotka sisältävät lisämateriaaleja. Näitä materiaaleja voidaan hyödyntää oppituntien laadinnassa. Lisämateriaaleihin kuuluu opetusmateriaaleja kierrätyksestä, kulutuksesta, luonnosta, erilaisia ekovinkkejä ja - ohjeita, ympäristökasvatustehtäviä ja - tehtäviä sekä aiheeseen liittyviä hyödyllisiä lähteitä.

7.4.2 Esimerkkioppitunnit

Olen laatinut muutaman esimerkkioppitunnin, jotka on jaettu ikäryhmittäin seuraavasti: 1.- 2. luokka, 3.- 4. luokka, 5.- 6. luokka, 7.- 9. luokka, lukiolaiset ja päiväkodit. Esimerkkituntien aiheina voi olla muun muassa kierrätys ja tuunaus. Esimerkkioppitunteja voi jatkossa muokata koulujen ja päiväkotien toiveiden mukaisiksi. Aiheita voi olla useita ja tehtäviä tai leikkejä voi helposti muokata aiheiden mukaan.

8 Loppusanat

Yleisen ympäristökasvatuksen lisääminen on mielestäni välttämätöntä, sillä tietoa tulee joka puolelta eikä se aina ole kuitenkaan ymmärrettävää ja selkeää. Suuret määrät tietoa ahdeetaan isoihin teoksiin, jolloin tavallinen ihminen ei niitä lue. Usein ne on alan ihmisillekin vaikeaselkoista luettavaa. On hyvin tärkeää, että yhteiskunnalliset toimijat ryhtyvät yhdessä ympäristökasvatustalkoisiin ja ovat halukkaita jakamaan tätä tärkeää informaatiota kansankielellä eteenpäin ympäristön hyvinvoinnin parantamiseksi.

Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatuspaketti on nyt sellaisessa muodossa, johon sen toivon saavani. Ympäristökasvatustoiminnan alkaminen ja sen eteenpäin kehittäminen vaatii kuitenkin paljon vielä työtä. Kierrätyskeskuksen haasteita ympäristökasvatustoiminnalle ovat mielestäni työntekijöiden vaihtuvuus ja vakituistyöntekijöiden vähyys. On kuitenkin hyvä tietää, että kaikki työntekijät, olivat he sitten määräaikaista harjoittelijoita tai vakituisia työntekijöitä, ovat motivoituneet tekemään töitä ympäristön hyvinvoinnin parantamiseksi Hyvinkään kierrätyskeskuksessa.

Hyvinkään kierrätyskeskuksella on hyviä päämääriä ympäristökasvatuksen suhteen. Oleellista on se, että he pystyvät tarjoamaan sellaista opetusta ja toimintaa kouluille, jota pystytään soveltamaan opetussuunnitelmaan. Tämän takia olisikin tärkeää, että koulut ja kierrätyskeskus suunnittelisivat jatkossa tiiviisti yhdessä sellaisia aiheita ja toimintoja, jotka tukisivat kummankin osapuolen tavoitteita.

Lähteet

Aamuposti. Hyvinkäälle lopultakin kierrätyskeskus. 2009. viitattu 28.1.2010.

<http://www.aamuposti.fi/Uutiset/Paivan-Puheenaihe/Hyvinkaalle-lopultakin-kierratyskeskus>

Cantel, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: Ws Bookwell Oy

Hyvinkää. 2009a. Aikuisten paja, Way. Viitattu 3.2.2010.

<http://www.hyvinkaa.fi/Tiedostot/way%20esite%2021.4.2009.doc>

Hyvinkää. 2009b. Hyvinkäällä on avaraa asua ja hyvä yrittää. Viitattu 28.1.2010.

<http://www.hyvinkaa.fi/Asuinymparisto-ja-rakentaminen>

Hyvinkään kierrätyskeskus. 2009. Viitattu 3.2.2010. <http://www.hyvinkaa.fi/Perhe--ja-sosiaalipalvelut/Tyovoiman-palvelukeskus/Kierratyskeskus/>

Luontokoulu Pikkutikka. 2010. Viitattu 3.2.2010. <http://www.hyvinkaa.fi/Opetus-ja-koulutus/Luontokoulu-Pikkutikka/>

Hyvinkäällä kierrätetään, työllistetään ja kohennetaan ympäristön tilaa. 2009. Viitattu 2.2.2010.

<http://www.te-keskus.fi/Public/?nodeid=17093&area=7651>

Ympäristöohjelma 2007-2009. Viitattu 1.2.2010.

<http://www.hyvinkaa.fi/Tiedostot/Ymparisto/Kestava%20kehitys/ymparistoohjelma.pdf>

Opetushallitus. 2002. Kehitysyhteistyön palvelukeskus. Ekologinen jalanjälki mittaa ihmisen suhdetta luontoon. Viitattu 7.2.2010. http://www.kepa.fi/kumppani/arkisto/2002_6/2680

Kestävä kehitys. Kasvu ja maailman rajat. 2010. Viitattu 7.2.2010

<http://www.edu.fi/TEEMAT/KEKE/maailma/index.html>

Kiertokapula. 2010a. Lajitteluopas. Viitattu 5.2.2010.

http://www.kiertokapula.fi/attachments/lajitteluopas2010_netti.pdf

Kiertokapula. 2010b. Tietoja yrityksestä.. viitattu 28.1.2010.

http://www.kiertokapula.fi/portal/suomi/tietoja_yrityksesta/

Kiertokapula. 2010c. Tietoja yrityksestä. viitattu 28.1.2010.

http://www.kiertokapula.fi/portal/suomi/tietoja_yrityksesta/

Kiertokapula. 2010d. Ympäristön parhaaksi. Viitattu 3.2.2010.

<http://www.kiertokapula.fi/portal/suomi/>

Ritthoff, Rohn, Liedtke. 2002. Tuotteiden ja palvelujen luonnonvaratuottavuus. Suomen luonnonsuojeluliitto. Viitattu 8.2.2010

<http://www.sll.fi/luontojaymparisto/kestava/mips/kotimips/tavaraMIPSgradu>

Rissa, K. 2001. Ekotehokkuus- Enemmän vähemmästä. Helsinki. Edita Oyj.

Ruokatieto. 2009. Tuotteen elinkaari. Viitattu 7.2.2010.

http://opetus.ruokatieto.fi/Suomeksi/Nuoret/Kauppa/Ymparistoasiat/Tuotteen_elinkaari

Suomen luonnonsuojeluliitto. 2009. Jätteen kierrätys. Viitattu 5.2.2010.

<http://www.sll.fi/luontojaymparisto/kestava/jatepolitiikka/kierratys>

Suomen ympäristökeskus. 2009. Jätteet. Viitattu 5.2.2010

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=103&lan=fi>

Suomen ympäristökeskus. 2009. Ympäristöministeriö. Kulutus ylittää luonnonrajat tänä vuonna 25. syyskuuta. Viitattu 6.2.2010

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=335203&lan=fi>

Telkänranta, H. 2006. Elävä planeetta. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Arthus-Bertrand, Y. 2003. The Future Of The Earth. New York. Harry N. Abrams Inc.

Vihreä polku. 2010. Tunnistetaan ympäristömerkit. Viitattu 7.2.2010.

http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/parempia_valintoja_-_turkulaisen_toiminta-_ja_kulutusopas/tunnistetaan_ymparistomerkit

Työ- ja elinkeinotoimisto, Pohjois-Uusimaa/Työvoimanpalvelukeskus. 2009. Viitattu 3.2.2010.

<http://www.mol.fi/toimistot/pohjois-uusimaa/typpi.html>

Wikipedia. 2009. Tuning. Viitattu 14.2.2010. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Tuning>

Liitteet

Liite 1 Kurre Kierrättäjän opas: kulutuksen vaikutukset ja kierrätys.....	28
Liite 2 Ympäristökasvatusraportti	42

Liite 1 Kurre Kierrättäjän opas: kulutuksen vaikutukset ja kierrätys

KURRE KIERRÄTTÄJÄN OPAS: KULUTUKSEN VAIKUTUKSET JA KIERRÄTYS

Tekstit: Salla Aalto, kuvat: Riina Hänninen
22.1.2010

HYVINKÄÄN KIERRÄTYSKESKUS!

Ympäristöasioiden edistäminen on lähellä sydäntämme täällä Hyvinkään kierrätyskeskuksessa! Haluamme toiminnallamme edistää kierrätysideologiaa, ympäristömyönteistä kulutuskäyttäytymistä sekä pyrimme lisäämään yleistä tietoisuutta ympäristöasioissa. Haluamme myös tarjota heikossa työmarkkina- asemassa oleville työttömille työ- ja harjoittelumahdollisuuksia.

Hyvinkään kierrätyskeskus ottaa maksutta vastaan sinulle tarpeettomaksi jääneet käyttökelpoiset tavarat. Näille tavaroille kierrätyskeskuksen pajoissa voi syntyä korjattuna uusi elämä ja aivan uusia käyttömuotoja, kuten esimerkiksi vanhasta ikkunasta peili tai taulunkehys tai vaikka VHS- nauhoista uusi laukku tai poppana.

Olemme kiitollisia kaikista sinulle tarpeettomaksi jääneistä hyväkuntoisista tavaroista ja materiaaleista kuten esimerkiksi kankaista. Isojen huonekalujen ja tavaroiden osalta kannattaa soittaa ennen niiden tuomista kierrätyskeskukselle, jolloin voimme kertoa vastaanotto- ja varastotilanteesta. Emme voi ottaa vastaan esimerkiksi kemikaaleja ja ongelmajätettä. Vastaanoton ja myynnin ohella annamme tietoa ja tarjoamme erikaisille ympäristökasvatusta liittyen toimintaamme.

Lisätietoja numerosta: 040 354 0819 sekä 0404856806!

KIERTOKAPULA - ENERGIAA JA LÄMPÖÄ JÄTTEISTÄ!

Kiertokapula Oy on yksi tärkeimmistä Hyvinkään kierrätyskeskuksen yhteistyökumppaneista. Kiertokapula Oy:llä on yhdyskuntajätehuollon toimialueensa 12 kunnan alueella Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla ja Uudellamaalla. Sen tehtävänä on huolehtia asiantuntevasti ja ympäristöstä huolta pitäen jätteiden vastaanotosta, käsittelystä ja hyödyntämisestä. Yritys noudattaa ISO-14001 ympäristöjärjestelmää, jonka avulla se voi toimintoillaan edistää ympäristön hyvinvointia.

Kiertokapula aloitti syksyllä 2007 Suomen ensimmäisenä kunnallisena jätehuoltoyhtiönä kotitalouksissa syntyvien jätteiden energiahyödyntämisen, jossa yhteistyöyrityksenä toimii Ekokem Oy. Ekokemin jätevoimala tuottaa kaukolämpöä ja sähköä Riihimäen ja Hyvinkään tarpeisiin. Kiertokapulan jätteidenkäsittelyjärjestelmän ansiosta vastaanotetuista jätteistä jopa 80 % hyödynnetään energia- ja materiaalihyötykäytössä. Tästä johtuen Kiertokapulan toimialueet eivät enää kasvata jätteidenkäsittelyalueiden jättekasoja.

www.kiertokapula.fi

SEKAJÄTE, MEGAJÄTE!

Sekajätteellä tarkoitetaan jätettä, jota ei voi hyödyntää ja joka päättyy kaatopaikalle. Kaatopaikalle päättyy kuitenkin myös sellaista jätettä, joka olisi myös kierrättäväksi kelpaavaa.

Mitä enemmän jätettä syntyy, sitä kalliimmaksi jätehuolto ja lajittelu tulevat yhteiskunnalle.

Mitä paremmin lajittelet jätteesi, sitä paremmin tulet huomaamaan, kuinka paljon pienemmäksi ja hajuttomaksi sekajäteastiasi sisältö muuttuu!

Mitä enemmän kulutat, sitä enemmän jätettä syntyy!

***Tiesitkö, että** Suomessa arvioidaan vuosittain syntyvän reilut 70 miljoonaa tonnia jätettä, eli jokaista suomalaista kohden 14000kg. Suomessa hyötykäyttöön menee yhdyskuntajätteestä vain noin puolet, kun taas jätehuollon huippumaissa kuten Ruotsissa, Sveitsissä ja Japanissa kaatopaikoille päättyy alle 10 %.*

Mihin sijoitetaan seuraavien sukupolvien jätteet?

Jätetavoitteet

tärkeysjärjestyksessä:

- 1. ehkäise jätteiden syntyä*
- 2. kierrätä ja kompostoi kaikki mahdollinen jäte*
- 3. hyödynnä jäte energiana*
- 4. loppusijoita turvallisesti*

MITÄ ON KIERRÄTYS?

Kierrätys tarkoittaa materiaalin ja esineiden uudelleen hyödyntämistä ja uudelleen käyttöä. Kierrätys on myös jättemateriaalien hyödyntämistä uusien tavaroiden tuotannossa.

Kierrättämällä...

- saa itselle tarpeettoman tavarain eteenpäin jonkun muun käyttöön.
- tavaroiden elinkaari pitenee ja raaka-aineiden käytön tarve vähenee.
- kaatopaikalle päätyvän jätteen määrä vähenee.
- luonnonvarojen käyttötarve pienenee.
- ympäristön kuormitus vähenee.

Kierrätys on ympäristöä säästävää toimintaa!

KIERRÄTYS KOTONA

Jokainen vastaa itse siitä, kuinka paljon jätettä syntyy omassa kodissa ja vaikuttaa omilla valinnoillaan siihen, kuinka paljon jätteestä päätyy kaatopaikalle ja kierrätykseen. Kotona on helppo lajitella jätteitä jos suunnittelee sen huolella. Sopivan kokoiset lajitteluastiat kannattaa sijoittaa helposti käytettävään paikkaan. Jos omaan kiinteistöön ei ole sijoitettu kaikkia lajittelumahdollisuuksia, niin kannattaa ajoittaa lajiteltujen jätteiden kuljetus keräyspisteisiin omien asiointien yhteyteen.

SEKAJÄTETTÄ VAIKO EI!

Jos kiinteistöllä on biojäteastia, sekajäte määritellään kuivajätteeksi. Alla oleva on luettelo siitä, mitkä jätteet muun muassa kuuluvat kodista syntyvään sekajätteeseen/kuivajätteeseen. Toisaalta näistä monia voisi käyttää kierrätysmateriaaleina! Millaisia ideoita sinulle tulee mieleen?

- hehku- ja halogeenilamput
- sulakkeet
- PVC- muovია sisältävät jätteet, styrokso
- pölynimurin pussit
- alumiinipinnoitetut muovit, kuten sipsipussit, kahvipaketit
- ikkuna- ja peililasi, posliini sekä keramiikka
- kasetit (VHS- ja C-kasetit)
- tulostimien ja kopiokoneiden tyhjäät värikasetit
- valokuvat ja negatiivit
- kumitavara, kuten polkupyörän renkaat ja lelut
- rikkinäiset kengät ja vaatteet
- elintarvikerasvat pakattuna muovipulloon kuten. kinkkurasva
- kertakäyttövaipat ja terveystiteet
- kissanhiekka, koiran- ja kissan jätökset

Sekajätteeseen kuuluvista materiaaleista pystytään hyödyntämään paljon erilaista materiaalia uusiotuotteiksi. Esimerkiksi erilaista pvc- muovია pystytään hyödyntämään, vaikka tekemällä suihkuverhoista sadetakin. Hyvinkään kierrätyskeskus ottaa keskitetysti vastaan askartelu- ja käsityötarvikkeiksi sopivia materiaaleja myös päiväkotien, koulujen ja erilaisten harrastekerhojen tarpeisiin. Uusiotuotteina on tällä hetkellä mm. nuken kehoja, niihin petivaatteita, avaimenperiä, poppanoita, ikikukkia, ikihedelämpusseja, yms.

LAJITELTAVIA JÄTTEITÄ OVAT:

Biojätettä ovat kaikki syötäväksi kelpaava jäte, jota voi pakata maatuviin materiaaleihin kuten esim. sanomalehti, paperi- ja biohajoavat pussit. Muista valuttaa nesteet pois ennen biojäteastiaan tai kompostiin laittamista!

Paperin kierrätykseen käyvät vain puhtaat keräyspaperit, kuten esim. sanoma- ja aikakauslehdet, puhelinluettelot, kirjat ilman kansia, mainoslehtiset, kirjjekuoret. Jätä narut, teipit, muovit, lautasliinat, lahjapaperit pois!

Metalli laitetaan irrallisena ja litistettynä kiinteistön tai hyötyjätepisteen metalliastiaan. Siihen voi kerätä kaikki säilykke- ja juomatölkit, alumiinivuoat ja -foliot, kattilat ja pannut, tyhjät maalipurkit ja aerosolipullot sekä metallikorkit ja tuubit.

Pahvi laitetaan irrallisena litistettynä kiinteistön tai keräyspisteen pahviastiaan. Pahvilaatikkojen ja aaltopahvin lisäksi astiaan voi laittaa voimapaperit, ruskeat paperikassit ja -pussit. Nykyään joissain paikoissa voi laittaa pahvit ja kartongit samaan astiaan.

Kartonkikeräykseen voi laittaa esim. kartonkipakkaukset, askartelukartongit, aaltopahvi, voimapaperi, talous- ja wc-paperihylsyt, paperikassit ja -pussit sekä kartonkitölkit (folioidut ja ilman) huuhdeltuina ja kuivatettuina.

Lasi laitetaan kiinteistön lasiastiaan tai hyötyjätepisteeseen. Lasinkeräykseen kuuluvat lasipurkit ja -tölkit, lasipullot ja lasiastiat. Älä kuitenkaan laita lasinkeräykseen posliinia, keramiikkaa, maitolasia, ikkuna- ja peililasia tai kuumuutta kestäväää lasia kuten mm. uunivuoat, kahvipannut yms.

Lumput ja vaatteet voi viedä moneen paikkaan kierrätettäväiksi. Hyväkuntoisina vaatteita voi viedä UFF:n keräyslaatikkoon, mennä itse tai viedä hyväntekeväisyyteen kirpputoreille myytäväiksi. Myös kierrätyskeskukseen voi viedä lumppuja ja vaatteita pieniä määriä kerrallaan.

Erikseen kuljetettavat jätteet ovat sellaisia, jotka eivät mahdu kiinteistöjen jäteastioihin tai muihin yleisiin lajittelupisteisiin. Nämä painavat ja isokokoiset jätteet on toimitettava itse niitä vastaanottaviin pisteisiin tai järjestettävä erilliskuljetus. Lisätietoa näistä voit saada esimerkiksi www.kiertokapula.fi

SER eli sähkö- ja elektroniikkaromu on laitettava niille kuuluviin jäteastioihin tai toimitettavat SER - keräyspisteisiin. Näitä ovat esimerkiksi kylmälaitteet, televisiot, videot, isot kodinkoneet, tietokoneet ja sen oheislaitteet, työkalut, yms.

KODISSA SYNTYVÄT ONGELMAJÄTTEET

Ongelmajätteet ovat terveydelle sekä ympäristölle vaarallisia tai haitallisia. Niitä ei saa laittaa muiden jätteiden joukkoon. Ongelmajätteet pitää toimittaa omissa pakkauksissaan keräyspisteisiin tai -kierroksille. Erikseen kerätyt ongelmajätteet saadaan käsiteltyä vaarattomiksi, hyödynnettyä tai loppusijoitettua asiallisesti.

Ongelmajätteitä ovat muun muassa:

- energiasäästölamput, loisteputket ja pienoislampot
- elohopeakuumemittarit ja lääkkeet
- ajoneuvojen akut
- jäteöljyt ja muut öljyiset jätteet
- liuottimet ja ohenteet
- paristot ja pienakut
- maalit, liimat, lakat ja kovetteet
- liuottimet ja ohenteet
- emäksiset pesuaineet, desinfiointiaineet ja hapot
- torjunta-aineet
- uudenvuoden tinat
- valokuvauskemikaalit

MITEN VOIDAAN VÄHENTÄÄ KULUTUSTA?

***Tekemällä kestäviä valintoja** pystymme säästämään sekä rahaa että luonnonvaroja. Jokainen kuluttaja arvioi itse, kuinka tarpeellinen kukin ostoksistamme on ja millaisen tuotteen lopulta valitsemme. Tehdessä kestäviä kulutuspäätöksiä, edellyttää se tuotteen koko elinkaaren huomioimista valmistuksesta hävittämiseen.*

*Me olemme itse myös vastuussa **tuotteemme kestävydestä**, kun käsittelemme niitä. Jos pidämme tavaroistamme hyvää huolta ja mahdollisesti myös tietyn väliajoin huollamme niitä tarvittaessa, emme tule tarvitsemaan uusia niiden tilalle niin nopeasti.*

***Harkitsemalla tarkoin omat hankintamme** ja jättämällä joskus myös jotain ostamatta säästymme turhilta tavaroilta.*

*Kannattaa **suunnitella** viikon ruokalista etukäteen, jotta mahdollisimman vähän ostettuja elintarvikkeita menisi vanhaksi eikä tarvitsisi heittää menemään.*

*Ostamalla **ainsettomia lahjoja**, kuten esim. jalkahoidon tai vaikka hieronnan, vältät turhaa materiaalien kulutusta.*

***Kierrättämällä** annamme tavaroille enemmän käyttöikää ja arvoa!*

Tiesitkö, että vuonna 2009 ihmisten aiheuttama kulutus ylitti luonnonvarat 25. syyskuuta, mihin mennessä kaikki luonnon sinä vuonna tuottamat uusiutuvat luonnonvarat oli kulutettu loppuun!

ILMASTONMUUTOS?

Kasvihuoneilmiö tarkoittaa sitä, että kun ilmakehän kaasut kasvihuoneen lasin tavoin estävät osaa lämpöä vapautumasta takaisin avaruuteen. Nämä kasvihuonekaasut aiheuttavat kasvihuoneilmion, jonka avulla maapallon keskilämpötila pysyy 33 asteessa -18 asteen sijaan. Ihmiskunnan tuottamat kasvihuonekaasut vahvistavat luonnollisen kasvihuoneilmion seurauksia, jolloin ilmasto lämpenee ja sen muuttuminen kiihtyy.

Ilmaston muutoksen torjuntaan kuuluu suurena osana mm. materiaalisen kulutuksen vähentäminen, koska välillisesti kulutus aiheuttaa suuria päästöjä maapallon ilmakehään. Kasvihuonekaasuja tulee mm. teollisuuden päästöistä, kuljetuksista ja liikenteestä sekä talojen lämmityksestä. Myös esimerkiksi metsien hakkaaminen ja soiden raivaaminen kiihdyttävät luonnollista kasvihuoneilmiötä.

Ilmastonmuutoksen negatiivisia vaikutuksia ovat mm. tietyillä pohjoisen pallonpuoliskon alueilla sateiden lisääntyminen ja siitä johtuvat tulvat ja toisaalta eteläisillä alueilla sateiden väheneminen ja siitä johtuva kuivuus sekä lajien kuoleminen sukupuuttoon elinolosuhteiden muuttuessa. Nämä kaikki vaikuttavat taas ihmisten elinoloihin aiheuttaen esimerkiksi nälänhätää ja pakolaisuutta.

EKOTEHOKKUUS

*Ekotehokkuus voidaan kiteyttää kahteen sanaan:
"VÄHEMMÄSTÄ ENEMMÄN"*

*Ekotehokkuus on sitä, että vähemmästä
materiaalista ja energiasta saadaan enemmän
tuotteita ja palveluja*

*Ekotehokkuutta on myös se, että tuotteita käytetään joko pidempään
ja/tai käytetään materiaaleja tehokkaammin hyödyksi.*

*Mitä vähemmän hankitaan uusia tavaroita, esineitä ja materiaaleja, sitä
enemmän voidaan uusiokäyttää vanhaa ja säästetään luontoa.*

*Ekotehokkuus ajattelulla pyritään löytämään ratkaisuja maapallon
ympäristöongelmiin maailmanlaajuisesti ja paikallisesti.*

*Ekologisesti kestävää toimintaa on saada aikaan tasapaino maapallon
kantokyvyssä, materiaalien käytössä ja tuotantotoiminnassa. Mitä
vähemmän käytämme luonnonvaroja, sitä vähemmän syntyy jätettä!*

*Jotta maapallo säilyy elinkelpoisena, on meidän pienennettävä
luonnonvarojen kulutusta murto-osaan nykyisestä!*

TUOTTEIDEN ELINKAARI RAAKA-AINEESTA HÄVITYKSEEN

Tuotteen elinkaarella tarkoitetaan koko tuotteen käyttöhistoria alusta loppuun. Eli se alkaa raaka-aineiden hankinnasta ja päättyy jätteiden käsittelyyn. Mitä enemmän asiakas on kiinnostunut tuotteiden koko elinkaariajan ympäristövaikutuksista, sitä enemmän luodaan paineita tuottajille.

Elinkaariarviota tehdessään yritys selvittää tuotteen elinkaaren sen koko tuotanto- käyttöhistorian aikaiset ympäristövaikutukset. Yritys laatii tällöin ekotaseen, joka kertoo tuotantoon tarvittavat raaka-aineet ja energian sekä tuotannosta syntyvät loppu- ja sivutuotteet sekä jätteet ja päästöt.

Tuotteen tuottajan ympäristövastuuseen kuuluu: tuotteen suunnittelu koko elinkaarta ajatellen, tuotteen valmistus, tavarantoimittajien valinta ja hankinta, tuotteen käyttöä koskeva tieto sekä jätteen käsittelyä koskeva tieto.

10 SYYTÄ KIERRÄTTÄÄ JA VÄHENTÄÄ KULUTUSTA!

- ✓ *Annetaan tavaroille lisäarvoa, kun joku toinen saa ne käyttöönsä kaatopaikan sijaan*
- ✓ *Jätteen lajittelulla saadaan kaikki uusiomateriaalit hyötykäyttöön*
- ✓ *Jätteen määrä tulee vähenemään kaatopaikoilla*
- ✓ *Rahaa säästyy tekemällä hankintoja kierrätyskeskuksissa ja kirpputoreilla*
- ✓ *Teollisuuden, kuljetuksien ja kaatopaikkojen aiheuttamat kasvihuonekaasut pienentyvät*
- ✓ *Kierrättämällä pääsemme eroon tarpeettomista vaatteista ja tavaroista*
- ✓ *Harkitsemalla huolellisesti ostoksemme säästymme monilta turhilta tavaroilta*
- ✓ *Vähentämällä kulutusta ja kierrättämällä säästetään luonnonvaroja ja luonnon monimuotoisuutta*
- ✓ *kirpputoreilla ja muilla kierrätyspaikoissa voidaan tehdä todellisia löytöjä!*
- ✓ *Kierrättämällä ja kulutusta vähentämällä tiedämme tehneemme jotain todella hyvää maapallon hyväksi ja siitä saamme itsellemme hyvän mielen!*

KEKSITKÖ ITSELISÄÄ!?

Liite 2 Ympäristökasvatusraportti

Hyvinkään Kierrätyskeskus

Ympäristökasvatuspaketti

Salla Aalto
Ympäristökasvatuspaketti
tammikuu, 2009

Sisällys

1	Tavoite ja sisältö	3
2	Mitä on ympäristökasvatus?	4
3	Miten ympäristökasvatusta voidaan toteuttaa kierrätyskeskuksessa?	4
4	Toiminta eri ikäryhmissä	4
4.1	Toimintaa kierrätyskeskuksella	4
4.1.1	"Rakenna linnunpönttö tai siilipesä" - kurssi	5
4.1.2	Tuunauskurssi	5
4.1.3	Tutustumiskäyntejä kierrätyskeskukseen	5
4.1.4	Video Hyvinkään kierrätyskeskuksesta	6
4.1.5	Kestovaippapäivät	6
4.2	Järjestettyä toimintaa kouluille	6
4.3	Järjestettyä toimintaa päiväkodeille	7
4.4	Järjestettyä toimintaa vanhuksille	7
5	Ympäristökasvatus menetelmiä	8
5.1	Jokainen oppii omalla tavallaan	8
5.2	Erilaisia menetelmiä	9
5.2.1	Tuunausta	9
5.2.2	Nukketeatteria pienimmille	10
5.2.3	Kilpailuja asiakkaille	10
5.2.4	Koululaisille erilaisia tehtäviä	10
5.2.5	Diplomi	11
5.2.6	Eko-vinkkitaulu	11
6	Esimerkkioppitunteja	11
7	Materiaaleja ja taustaa työskentelylle	11

1 Tavoite ja sisältö

Ympäristökasvatuspaketin tavoitteena on tukea Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoimintaa. Paketti sisältää kootut ympäristökasvatusmenetelmät ja -materiaalit, joita voidaan soveltaa eri ikäryhmien kanssa, kuten esimerkiksi päiväkodit, koulut, vanhainkodit, yms. Pakettiin on myös laadittu esimerkkikonaisuuksia erilaisista oppitunneista eri ikäryhmille. Ideana on myös se, että pystytään pitämään kaikki uudet innovatiiviset menetelmät ja askarteluvinkit samassa paikassa selkeästi luettavissa. Aina uuden idean syntyessä, kannattaa se lisätä tähän ympäristökasvatuspakettiin.

Ympäristökasvatuspaketti on alustavasti tallennettu cd:lle, josta se tallennetaan Hyvinkään kierrätyskeskuksen atk-järjestelmään. Cd sisältää kansioita, joissa on ympäristökasvatusraportti, tietopaketti kierrätyksestä ja kuluttamisesta, ympäristökasvatusmateriaaleja, vinkkejä ja ohjeita sekä esimerkkioppitunteja. Ympäristökasvatuskansio on tehty sitä varten, että kaikki Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatusmateriaalit löytyvät samasta paikasta. Tästä raportista saa yleisen kuvan siitä, että minkälaista toimintaa sisältyy kierrätyskeskuksen ympäristökasvatukseen. Kansioon on lisätty erilaista ympäristökasvatukseen liittyvää materiaalia, joista kerrotaan tässä raportissa tarkemmin.

2 Mitä on ympäristökasvatus?

Sanaa *ympäristö* käytetään hyvin monisisältöisesti ja monella tapaa. Voidaan puhua esimerkiksi elinympäristöstä, asuinympäristöstä, luonnon ympäristöstä, (ilmasto, fysikaaliset ja kemialliset sekä biologiset tekijät, ihmisen rakennelmat), sosiaalisesta ympäristöstä, jne. Ympäristökasvatus on kestävän kehityksen mukaista kasvatuksellista toimintaa, joka tukee elinikäistä prosessia muuttaen yksilöiden arvoja, tietoja, taitoja ja toimintatapoja kestävämpään muotoon. Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus ovat suomenkielessä rinnakkaisia käsitteitä, koska kouluja ohjaavissa asiakirjoissa puhutaan yleensä kestävästä kehityksestä sisältäen sen kaikki osa-alueet ja käytännön toimijoissa puhutaan yleensä ympäristökasvatuksesta. Kuitenkin kummatkin käsitteet käsittelevät ympäristön yhtä laaja-alaisesti.

3 Miten ympäristökasvatusta voidaan toteuttaa kierrätyskeskuksessa?

Kierrätyskeskuksen ympäristökasvatus on ihmisten toiminnan ja arvojen muuttamista ympäristölle kestävämpään muotoon. Kierrätyskeskuksella sovelletaan ympäristökasvatusta omien toimintojen kautta ja niiden avulla. Kierrätyskeskuksessa ympäristökasvatuksen aiheina ovat erityisesti tavaroiden ja materiaalien kierrättäminen sekä kestävä kuluttaminen.

4 Toiminta eri ikäryhmissä

Tähän kappaleeseen on koottu kaikenlaista toimintaa, jota Hyvinkään kierrätyskeskus voisi mahdollisesti järjestää. Osa toiminnasta on tarkoitettu järjestettävän kierrätyskeskuksessa ja osa sen ulkopuolella. Näitä toimintoja voi lisäillä, soveltaa ja muokata, jos käytännössä tuntuu sen sellaista tarvitsevan. Nämä ovat ehdotuksia ja ideoita, joita voidaan mahdollisesti käyttää.

4.1 Toimintaa kierrätyskeskuksella

Kierrätyskeskuksella voidaan järjestää erilaisia yhden tai useamman päivän kestäviä tempauksia, joissa houkutellaan uusia asiakkaita kierrätyskeskukselle. Näitä voisi olla esimerkiksi "kierrätyspäivät" tai esim. "vaihtopäivät", "kesäpäivät", yms. Kesällä voi paremmin järjestää tällaisia päiviä, koska osaa parkkipaikasta voisi mahdollisesti hyödyntää esim. makkaranpaistoon, käsitöiden ja omatekoisten leivonnaisten myyntiin, yms. Myyntipöydän saisi ulkopuoliset vuokrata kierrätyskeskukselta. Samalla houkutellaan asiakkaita myös sisätiloihin katselemaan ja kiertelemään.

Kierrätyskeskus voi järjestää kaikenikäisille erilaisia kierrätysaiheisia käsityökursseja, järjestettyä pajatoimintaa. Osallistumalla tietyllä summalla saisi neuvoja ja niksejä sekä osan materiaaleista kierrätyskeskukselta.

4.1.1 "Rakenna linnunpönttö tai siilinpesä" - kurssi

Näin ilmaston muuttuessa lintujen ja muiden eläinten elinoloihin vaikuttaminen esimerkiksi linnunpöntön tai siilin pesän rakentamisella on tosi hyödyllistä. Kierrätyskeskuksella voitaisiin pitää kaikenikäisille tai aikuisille kursseja, joilla opetetaan linnunpöntön tai siilinpesän rakentamista materiaalin hintaa vastaan esim. 5€.

4.1.2 Tuunauskurssi

Kierrätyskeskuksella voidaan järjestää tuunauskursseja, joihin voidaan tuoda omia vanhoja esineitä tai vaatteita sekä käyttää hyödyksi kierrätyskeskuksen materiaaleja. Kurssin hinta voisi olla vaikka 20€. Tuunauskurssi voisi olla myös liittyen johonkin tiettyyn esineeseen. Esimerkiksi "miten tuunata hame/mekko" tai vaikka "tuolille uusi pehmusteen päällinen".

4.1.3 Tutustumiskäyntejä kierrätyskeskukseen

Lukiolaiset tulisivat mielellään paikanpäälle tutustumiskäynnille, jossa "oppitunnin" aikana näkisi, mitä kaikkea voi kierrättää ja mikä täytyy lajitella jätteeksi. Yhteistyössä paikallisen Laurea-ammattikorkeakoulun sekä ammattikoulujen kanssa, voisi heille järjestää myös tutustumiskäyntejä kierrätyskeskukseen. Myös yläaste-ikäiset mielellään varmasti tulisivat tutustumiskäynnille. Nuoremmat riippuen koulujen sijainneista voisivat joko tulla paikan päälle tai joku tulisi Hyvinkään kierrätyskeskuksesta kertomaan jostain ennalta sovitusta teemasta.

4.1.4 Video Hyvinkään kierrätyskeskuksesta

Mediapajassa on mahdollista tehdä esittelyvideo Hyvinkään kierrätyskeskuksen toiminnasta. Jos kierrätyskeskuksella ei ole kaikkea tarvittavaa tekniikkaa ja osaamista, voidaan tehdä yhteistyötä jonkin mediakoulun kanssa. Esimerkiksi Laurea ammattikorkeakoululla on Tikkurilassa mediaosaamista sekä Helsingin Tekniikan alan oppilaitoksessa on multimedia-, valokuvaus- äänen- ja liikkuvan kuvan osaamista.

Video voisi esimerkiksi olla sellainen, jossa on mukana kurre kierrättäjä. Tarina kurresta joka elää kierrätyskeskuksella ja vain lapset näkevät hänet. Aikuiset eivät näe Kurrea ja Kurre keksii kaikenlaisia kepposia kierrätyskeskuksen työntekijöille ja aikuisille asiakkaille. Kuiten-

kin kurre on hyväsydäminen ja välittää hyvin paljon ympäristön hyvinvoinnista. Tässä samalla tulisi esiteltä koko kierrätyskeskus ja sen toiminta humoristisin keinoin käyttäen satua tarinan kerrontavälineenä.

4.1.5 Kestovaippapäivät

Viime vuonna syntyi ennätysmäärä vauvoja Suomessa. On laskettu, että jos kaikilla suomessa syntyneille vauvoilla käytettäisiin kertakäyttöisiä vaippoja, niitä tulisi vuodessa kokonaisen eduskuntatalon verran lattiasta kattoon. Se on paljon vaippajätettä! Onneksi nyt ovat jälleen tulleet kestovaipat muotiin. Kestovaipat ovat yleensä hyvin kestäviä ja niiden kestoikä on huomattavasti pitempi, kuin yksi vauva niitä ehtii tarvitsemaan. Tämän takia on hyvä järjestää kestovaippapäiviä, "kestovaippakirpputori", johon voi tulla itse myymään omat tarpeettomaksi jääneet vaippansa. Paikalle voisi myös kutsua kestovaippayhdistyksen, joilta asiakkaat saavat hyviä vinkkejä näiden vaippojen käyttöön. Samalla tämä varmasti houkuttaisi uusia asiakkaita kierrätyskeskukselle sekä henkilökunta voisi saada lisää vinkkejä materiaalien hyötykäyttöön.

4.2 Järjestettyä toimintaa kouluille

Kyläkouluille on kallista maksaa bussimatkaa kierrätyskeskukseen, joten olisi hienoa, mikäli kouluilla voitaisiin järjestää esim. vanhojen lelujen/vaatteiden korjauspäivän. Lapset voivat tuoda omia tavaroitaan korjattavaksi. Osa tavaroista voidaan tuoda myös kierrätyskeskukselta tarvittaessa.

TS tai TN- projekteja voitaisiin järjestää yhdessä koulun kanssa. Aloitus voisi olla esimerkiksi kierrätyskeskuksen tiloissa, jossa annettaisiin ohjausta. Jos työt jäävät kesken, lapset voivat jatkaa koulussa työskentelyä.

Kouluille voi myös mennä joku kierrätyskeskukselta opettamaan ja pitämään "kierrätyskeskus päivän", jossa lapset saavat kokea eri aistein ja heille annetaan erilaisia tehtäviä ratkottavaksi. Tehtävillä olisi eri teemoja.

Kierrätyskeskuksen puolelta voidaan tarjota "paketteja" / malleja, joista opettajan on helppo valita ja yhdessä muokata lopullista kierrätyskeskuksen henkilökunnan kanssa.

"Opetus paketit" koostuisivat laadituista ympäristökasvatus oppitunneista, johon sisältyy teema, opetusmateriaalit, opetusmenetelmät ja erilaiset tehtävät/leikit. Erikseen sovittuna voisi olla myös mahdollista, että joku tulisi kierrätyskeskukselta pitämään tämän oppitunnin. Ympäristökasvatuskansiossa on muutama malliesimerkki, millaisia nämä oppitunnit voisivat olla.

Kouluilla tai kierrätyskeskuksella voisi järjestää tavarain vaihtopäivät, jonne voi tuoda omia itselle hyödyttömäksi jääneitä tavaroita/vaatteita ja niitä vastaan saa itse ottaa itselleen saman verran, mitä tarvitsee. Loput tavaroista ja vaatteista myytäisiin kirpputorihenkisesti sekä myymättä jääneet jäisivät kierrätyskeskuksen käyttöön.

4.3 Järjestettyä toimintaa päiväkodeille

Päiväkoteihin voi tulla kierrätyskeskukselta joku käymään, jos on vaikea järjestää vierailuja kierrätyskeskukseen. Parhaiten päiväkotikäisille sopivat kaikenlaiset käytännön tekemiset, esimerkiksi: nukketheateria, lajittelua, askartelua kierrätysmateriaaleista, jotka ovat toiminnallisia ja joista lapset saavat paljon erilaisia elämyksiä.

4.4 Järjestettyä toimintaa vanhuksille

Vanhuksille voidaan esimerkiksi järjestää askartelu ja käsityöopetusta vanhainkodeissa. Heille voitaisiin antaa tuunauksia ideoita ja ohjeistusta. Käsityöt voitaisiin laittaa kierrätyskeskukselle joko myyntiin, josta osa niiden tuotosta menisi hyväntekeväisyyteen tai annettaisiin käsityöt suoraan hyväntekeväisyyteen.

Osa vanhainkodin/hoitokodin vanhuksista voisivat tulla tutustumaan kierrätyskeskukselle. Heille voitaisiin esitellä myymälä ja hieman pajatoimintaa. He voisivat kokeilla jostain materiaaleista askartelua, jos se vain juuri silloin olisi mahdollista.

Olisi mukavaa jos saataisiin toimintaa, joka yhdistäisi vanhuksia ja nuoria. Yksi esimerkki sellaisesta toiminnasta voisi olla, että vanhuksia saataisiin kertomaan, millaista oli ennen vanhaan (tavaroiden ja ruokatarvikkeiden määrä, vaatteiden parsiminen ja tavaroiden korjaus, kunnioitus materiaalia kohtaan, yms.) liittäen siihen erilaisia tarinoita omasta elämästään. Tässä olisi ohjaaja kierrätyskeskukselta mukana johdattamassa keskustelua oikeaan suuntaan, eli kuluttamiseen, kierrättämiseen ja yleensä kaikkeen, jota pidetään tänä päivänä itsestään selvyytenä. Tämä voisi olla yhtenä tehtävänä näissä ”opetus paketeissa”.

5 Ympäristökasvatus menetelmiä

Menetelmäoppi eli metodologia sisältää ne tavat ja keinot, joilla tieteellistä tietoa opetetaan. Erilaisin menetelmin oppiminen on monille hyvin mielekäs tapa ja usein lähes kaikille löytyy oma tapansa, kun niitä on tarjolla useita erilaisia.

Ihmisten asenteita on vaikea muuttaa, mutta pitkäjänteisen työn seurauksena se on mahdollista. Ihmisten motivoiminen ympäristöä säästävempään elämäntapaan sekä ympäristötietoisuuden lisääminen on kestävä kehityksen mukaista. Aikuiset antavat hyviä esimerkkejä ja kannustavat lapsia kestävään toimintaan. Lapsillakin on usein tapana muistuttaa vanhempiaan niistä ja olemaan heidän ”omantunnon äänitorvina”.

5.1 Jokainen oppii omalla tavallaan

On olemassa erilaisia ympäristökasvatusmenetelmiä, joita voidaan soveltaa eri-ikäisille. Käytännön tehtävät ovat yleensä mieluisia monille. Toisilla auttavat myös visuaaliset menetelmät oppimaan. Jotkut haluavat ainoastaan tietoa, eivätkä välitä osallistua mihinkään yhteisiin toiminnallisiin tempauksiin. Jokaisella ihmisellä on omat tapansa oppia asioita ja tämän pakeitin pyrkimyksenä on tavoittaa mahdollisimman moni nuoret sekä vanhemmat ihmiset.

5.2 Erilaisia menetelmiä

Mitä enemmän on tarjota erilaisia menetelmiä, joiden avulla luodaan ympäristömyönteistä kasvatusta, sen parempi. Eri-ikäisille ja -luonteisille toimii erilaiset tavat toteuttaa opetusta, mutta monia menetelmiä voi myös soveltaa kaikenikäisille.

5.2.1 Tuunausta

Sanan ”tuunaus” taustalla on englannin tuning-sana, jolla tarkoitetaan sananmukaisesti viritämistä ja säätämistä. Tuunauksesta on ensimmäisenä puhuttu autojen yhteydessä: viritetään koneita ja ajo-ominaisuuksia tai parannetaan auton ulkonäköä. Nykyään sillä voidaan tarkoittaa melkein mitä tahansa tavaran tai esineen rakentamista uuteen uskoon. Esimerkiksi vaatteita voidaan tuunata eli muunnella. Omalaatuinen massasta erottuvan vaate on helpompi tuunata itse, kuin löytää sellainen kaupasta ja vieläpä yleensä kalliilla hinnalla. Tuunata voi myös mm. nukkeja, kirjankansia, polkupyöriä ja vaikka mitä!

Ideota tuunaukseen voi saada helposti kaverin kanssa tai ryhmässä kokoontumalla tuunattavan vaatteen/tavaran/esineen äärelle yhdessä ideoimaan. Kun joku keksii jotain, on sitä helpompi toisen jatkaa ja ruokkia ideaa. Tuunaus on hauskaa ja yhdessä voi syntyä kaikenlaisia ideoita!

Kierrätyskeskuksella voidaan harrastaa tuunausta esimerkiksi eri-ikäisten oppilaiden kanssa heidän omista ”turhista” tavaroistaan uuteen käyttömuotoon. Voidaan käyttää myös kierrätyskeskuksen materiaaleja hyväksi. Kierrätyskeskukselta voitaisiin antaa ohjeita tuunausta varten myös kaikille asiakkaille, jotka neuvoja tarvitsevat. Esimerkiksi nettisivuilta ja mahdol-

lisesti sähköpostitse voidaan antaa opastusta tuunauksesta. Voitaisiin myös järjestetään tuunauskursseja halukkaille kierrätyskeskuksen tiloissa.

Tuunaamalla vanhoja tavaroita, esineitä ja vaatteita autamme ympäristöä monin tavoin. Saamme eri esineet ja materiaalit uuteen käyttöön. Tuunaus vähentää myös kulutusta, kun ostamme ennemmin vanhan korjatun esineen uuden sijasta.

5.2.2 Nukketeatteria pienimmille

Tarinoiden avulla voidaan päiväkotikäisille ja miksi ei myös vanhemmille lapsille opettaa ympäristöasioita, esimerkiksi kierrätyksestä. Nukketeatteri yhdistää useita asioita, joita voidaan tehdä yhdessä: teatteri, kuvataide, käsityö, musiikki ja kirjallisuus. Vanhempia lapsia voidaan ohjata tekemään itse käsinukkeja tai muita teatteriin liittyviä esineitä. Halukkaat koululaiset voivat myös osallistua esityksiin, jolloin he oppivat suullista esiintymistä ja luovaa ajattelua.

Nukketeatteria voidaan mennä esittämään esimerkiksi päiväkoteihin tai ala-asteelle. Sitä voidaan harjoittaa ainakin kahdella tavalla: Kierrätyskeskukselta voisi tulla väkeä kouluihin ja päiväkoteihin esittämään nukketeatteriesityksiä ja osa halukkaista koululaisista voisi osallistua myös esitykseen. Voihan kierrätyskeskuksen järjestämissä erilaisissa tempauksissakin olla yhtenä numerona nukketeatteria.

5.2.3 Kilpailuja asiakkaille

Kierrätyskeskuksella voisi olla kuukausittain erilaisia kilpailuja, jotka liittyvät jollakin tapaa kierrätyskeskuksen toimintaan liittyviin aiheisiin ja kannustavat asiakkaita ekotekoihin. Lapsille voisi olla kivoja kilpailuja esimerkiksi piirustus-, valokuvaus-, runo-/tarinakilpailu, yms. Aikuisille voisi järjestää esimerkiksi ideakilpailuja, joissa paras kierrätysidea palkitaan.

5.2.4 Koululaisille erilaisia tehtäviä

Tietoa on helpompi sisäistää erilaisten tehtävien avulla. Tehtävien muoto voi olla todella monimuotoinen. Vain mielikuvitus on rajana. Tehtävissä voidaan käyttää luovuutta ja muita taitoja. Erilaiset tehtävät voivat myös liittyä eri kouluaineisiin. Tehtävät voivat olla koko luokan tehtäviä ja tehtäviä yksin tai ryhmässä. Tehtävät voivat olla erilaisia leikkejä, pohdiskelevia, aisteja ja tunteita herättäviä, videon tekoa/katselua tai valokuvien ottamista, draamaa, satuja ja tarinoita, suggestopediaa, yms.

5.2.5 Diplomi

On olemassa erilaisia ympäristö diplomeja niin voisihan myös Hyvinkään kierrätyskeskuksella-kin olla omansa? Tämän ”kevyen” ympäristödiplomin voi saada luokka, joka hoitaa hyvin oman kierrätyksensä, sekä valistaa oppilaitaan siihen. Tähän voi sisältyä muutama oppitunti tehtävienneen. Sen ei tarvitsisi olla kovinkaan vakava vaan hyvinkin leikkimielinen. Diplomissa voi olla esimerkiksi ”Kurre kierrättäjä” palkintopokaaleineen.

5.2.6 Eko-vinkkitaulu

Hyvinkään kierrätyskeskuksen nettisivuille sekä kierrätyskeskuksen myymälään voi perustaa niin sanotun ”eko-vinkkitaulun”, johon asiakkaat voivat laittaa omia hyviä ideoitaan, jotka kannustavat muita kierrätyskeskuksen asiakkaita ekologisempiin tekoihin. Siinä voisi olla monenlaisia vinkkejä: muun muassa reseptejä, käsitöitä, tuunausta ja miten hyödyntää erilaisia materiaaleja, jotka muutoin päätyisivät roskiksen kautta kaatopaikalle. Jos itsellä on jokin idea, mutta kuitenkin ei itse osaa toteuttaa sitä, niin vinkkitaululla voi kysyä neuvoa muilta ihmisiltä.

6 Esimerkkioppitunteja

Ympäristökasvatuskansioon on laitettu joitain esimerkkioppitunteja. Tähän samaan kansioon kannattaa lisätä niitä aina, kun ideoita syntyy lisää. ”Esimerkki oppitunnit” kansiossa on sisällä kansioita, jotka on jaoteltu luokittain 1.-3. luokka, 4.-6. luokka, 7.-9. luokka ja lukio sekä päiväkodit. Näiden sisällä on sitten vielä erilaisia teemoja kuten esim. ”syksy”, ”tuunaus”, ”kierrätys”, ”MIPS”, yms.

7 Materiaaleja ja taustaa työskentelylle

Tämän ympäristökasvatuspaketti-raportin ideana on tukea koko Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoimintaa. Kun toimintaan liittyy uusia ihmisiä, heillä voi luetuttaa tämän raportin, jotta he saisivat paremman kuvan kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoiminnasta ja tämä auttaisi heitä toimimaan siinä mukana. Ideana on myös se, että kaikki toiminnot pystytään saamaan samaan paikkaan luettavaksi, jotta pystyttäisiin helpommin niitä kehittämään. Kaikki uudet ideat voitaisiin aina myös liittää tähän pakettiin.

Kaikki materiaalit pitäisi löytyä samasta ympäristökasvatuspaketti-kansiosta, joka tulee olemaan kierrätyskeskuksen tietojärjestelmässä ja myös kopioituna cd:llä. Materiaaleja tulee

koko ajan lisää ja jotta ne pystyttäisiin jatkossakin helposti löytämään ja selkeästi lukemaan, kannattaa ne aina laittaa oikeisiin kansioihin huolella ja hyvin nimettyinä.

Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatus perustuu sen jatkuvaan kehittämiseen. Opinnäytetyöni eli tämän "peruspaketin" tehtyäni toivon, että siitä olisi apua jatkon kannalta ja että olisi helpompi alkaa rakentaa pysyvämpää toimintaa Hyvinkään kierrätyskeskuksen ympäristökasvatustoiminnalle.